

DZIEŃ POMORSKI

BEZPARTYJNE PISMO CODZIENNE

Dziś liczy 10 str.

Naczelny Redaktor przyjmuje codziennie od godz. 12-2 w poł.

Redaktor Naczelny i Wydawca: Dr. Adam Brzeg

Konto czekowe P. K. O. Nr 160-315.

Cena numeru w Toruniu i na prowincji gr. 20

Rekwirowania w redakcji nie zwraca

Redakcja Administracja: Toruń, Szeroka 11

Tel. Redakcji dziennej 402, nocnej 211
Telefon Administracji 286

Oddziały: Gdańsk, Stadtgraben 6, telefon 214-94 — Gdynia, ul. 10 lutego, tel. 15-44 — Grudziądz, Sienkiewicza 9, tel. 442.
Wejnerowo, Gdańska 4, telefon 64, — Bydgoszcz, ul. Mostowa 6, tel. 22-18, — Inowrocław, ul. Dworcowa 3, telefon 312.

Rok III.

Toruń, środa 19 sierpnia 1931

Nr. 188

Dalekoidący plan pomocy Rządu dla bezrobotnych

(o) Warszawa 18. 8. (tel. wł.) Powołana przed miesiącem specjalna komisja przy prezydium Rady Ministrów dla zbadania bezrobocia opracowała szczegółowe sprawozdanie, które zostało przedłożone premierowi Prystorowi i które będzie rozpatrzone przez komitet Ekonomiczny Rady Ministrów.

Rok bieżący zapowiada się szczególnie ciężko pod względem bezrobocia. — Punktem kulminacyjnym będzie nadchodząca zima. Rząd premiera Prystora postawił to ważne zagadnienie na pierwszy plan swych prac.

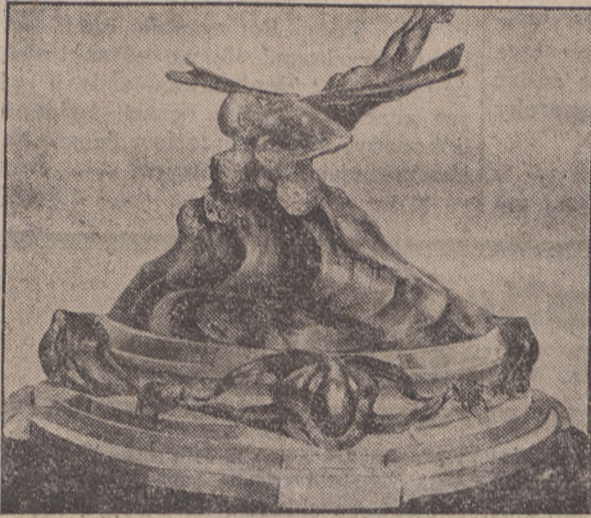
Fundusze na ten cel są niewystarczające. Pomoc pieniężną otrzymuje tylko nieznaczna część bezrobotnych i to na okres stosunkowo niedługi, 17 tygod-

niowy. Poza tą pomocą ustawową pozostaje 200 tysięcy bezrobotnych, którzy bezskutecznie poszukują pracy czy zasiłku.

Wnioski komisji będą w kierunku skoordynowania pomocy dla bezrobot-

nych w jednym ręku, oraz w kierunku zaopatrywania bezpłatnego bezrobotnych w produkty żywnościowe i artykuły pierwszej potrzeby, których Polska posiada nadmiar i których nie jest w stanie wywieźć zagranicę.

Przed walną rozprawą o puchar Schneidera

Corocznie odbywają się we wrześniu u południowego wybrzeża Anglii wielkie wyścigi samolotów o puchar Schneidera. W wyścigach tych samoloty osiągają fenomenalne szybkości. W ostatnich dwóch latach puchar zdobyli lotnicy angielscy, tak iż w razie zwycięstwa Anglików w roku bieżącym puchar przejdzie na własność Anglii. Po prawej stronie fundator niezwykle cennego pucharu, Schneider, — który jednakże obecnie żyje w bardzo skromnych warunkach, wprost w nędzy, tak, iż nawet nie może uczestniczyć w zawodach o puchar, przez siebie ufundowany.

Prezesem Zw. Podoficerów Rez. został Pomorzanie

Walny Zjazd Podoficerów z całej Polski wybrał prezesem p. Eckera z Inowrocławia

W drugim dniu Zjazdu podoficerów rezerwy po dokonaniu wyboru zarządu głównego, do którego wszedł jako prezes Eckert Mieczysław (Inowrocław) — wybrano komisję rewizyjną i sąd koleżeńcki.

W końcu uchwalono wysłać depesze hołdownicze do p. Prezydenta Rzplitej p. Marszałka Piłsudskiego, p. premiera Prystora oraz ks. prymasa Hłonda.

Zjazd zakończono odśpiewaniem „Roty“.

56 Kas Chorych zamiast 243

(o) Warszawa, 18. 8. (Tel. wł.). W dn. 19 bm. odbędzie się w ogólnopolskim Związku Kas Chorych posiedzenie, na którym zdecydowany zostanie ostatecznie nowy podział terytorjalny Kas Chorych w Polsce. Liczba, sprowadzona tytułem próby, 56 Kas Cho-

rych zamiast dawniejszych 243, zostanie utrzymana. Zmianie ulegną jedynie terytoria Kas Okręgowych. W pierwszych dniach września ukaże się rozporządzenie ministra pracy i opieki społecznej o reorganizacji Kas Chorych.

Szczegóły strasznej katastrofy kolej. w Austrii

Wiedeń, 18. 8. (PAT.). O katastrofie, jaka miała miejsce pod Goess, donoszą następujące szczegóły: Pociąg pociąg pociąg, idący z Rzymu do Wiednia, najechał na pociąg towarowy, przyczem lokomotywa, wagon służbowy, pocztowy i jeden osobowy pociągu pociąg pociąg oraz cztery wagony pociągu towarowego zostały całkowicie zniszczone.

Jak dotychczas ustalono, zabitych jest 12 osób, ciężko rannych 7 i leżących 4. Wśród ofiar katastrofy jest 3 obywateli węgierskich. Tożsamości jednego z zabitych dotychczas nie stwierdzono.

Oba pociągi zderzyły się z taką siłą, iż celem wydobycia rannych musiano przepiłować wagony. Przyczyna katastrofy nie została dotychczas wyjaśniona.

Nawet Ameryka wciągnięta w wir finansowego przesilenia

Banki amerykańskie zamykają swe kasy.

Toledo, (stan Ohio), 18. 8. (PAT.). Cztery banki tutejsze zamknęły kasy, oświadczając, iż pragną w ten sposób ochronić depozyty w okresie — jak zaznaczają — bezprzykładnej hysterji zbiorowej. W barłach tych unieruchomiony został w ten sposób kapitał w wysokości zgórną 100 milj. dol. Departament bankowy stanu przeprowadzić ma kontrolę nad tymi bankami. Równocześnie 11 towarzystw oszczędnościowych wstrzymało wypłaty wkładów.

Stan wojenny z powodu nadprodukcji na terenie największych na świecie kopalń naft

Kilgore, (stan Teksas), 18. 8. (PAT.). Na terenach kopalń naft w zachodniej części stanu Teksas, największych na całym świecie, ogłoszony został stan wojenny. Środek ten przedsięwzięty został przez gubernatora stanu Sterlinga w celu zapewnienia zamknięcia niektórych szybów naftowych i zaobniżenia tą drogą nadprodukcji. Pola naftowe strzeżone są przez oddziały wojskowe. Mają one czuwać nad tem, aby dzienna wydajność szybów zmniejszyła się z 738 tys. galonów do 270,513.

Rolnictwo wschodnio-pruskie w obliczu bankructwa

Królewiec, 18. 8. (PAT.). Według sprawozdania towarzystwa Deutsche Renten Bank — Credit Institut, zadłużenie rolnictwa wschodnio-pruskiego wynosi 73 proc. ogólnej wartości gospodarstw rolnych.

Polski okręt SS. Rewa zderzył się ze statkiem niemieckim

Hamburg, 18. 8. (PAT.). Z miejscowości Cuxhaven donoszą, że statek polski „Reva“ zderzył się koło Kugelbake ze statkiem niemieckim „Vega“. Statek „Vega“ doznał uszkodzeń i musiał zawinąć do portu celem naprawy.

Statek polski „Reva“ kontynuuje swą podróż.

Nawet Kiepurze nie wolno śpiewać po północy

(o) Warszawa, 18. 8. (Tel. wł.). Z Berlina donoszą o niemiłej przygodzie, jaka spotkała Jana Kiepurę. Zabawiając się w pewnym prywatnym mieszkaniu Kiepura nie żałował swego głosu i zbyt hojnie nim szafował, mimo, że było już po północy. Wreszcie mieszkańcy domu, w którym rozlegał się śpiew Kiepury po północy, zaweswali policję, która z Kiepurą spisała protokół za zakłócenie spokoju nocnego.

Szpieg niemiecki w roli uchodźcy z Bolszewji

(o) Warszawa, 18. 8. (Tel. wł.). Ze Lwowa donoszą, iż wczoraj przed trybunałem karnym toczyła się rozprawa przeciw Bronisławowi Studzińskiemu, pochodzącemu z Rosji Sowieckiej. Studziński przekroczył w r. 1929 granicę polsko-rosyjską jako ofiara armji sowieckiej i został przez władze polskie zaangażowany do służby wywiadowczej, pozostawał jednak stale pod dozorem. Wkrótce stwierdzono, iż jest on agentem G. P. U., wysłanym do Polski w celach szpiegowskich. Po tajnej rozprawie sąd wydał wyrok, skazujący Studzińskiego na 4 lata więzienia.

Najpierw żonę, potem siebie

Tarnów, 18. 8. (PAT.). Wczoraj w nocy porucznik 16 p. p. Leon Barniak po gwałtownej wymianie słów dwoma strzałami z rewolweru położył trupem swą żonę Marię poczem sam odebrał sobie życie. Powodem strasznego czynu była prawdopodobnie sprzeczka na tle finansowym oraz silny rozstrój nerwowy.

Tragiczna katastrofa samoch.

Biała, 18. 8. (PAT.). Wczoraj wydarzyła się pod Żywcem koło Lydowic katastrofa samochodowa, a mianowicie samochód osobowy, którym jechali ppłk. Gruska, majo rdypl. Wierzchoń, kpt. Seld i sierżant Bialecki wpadł na rampę kolejową. Jadący kpt. Seld poniósł śmierć na miejscu, pozostali zaś odnieśli ciężkie rany. Przewieziono ich do szpitala w Białej.

Waldemaras przed sądem Sensacyjny proces w Kownie

Ryga 18. 8. (PAT.). Przed kowieńskim sądem wojskowym rozpoczął się przy drzwiach zamkniętych proces przeciwko byłemu premierowi Waldemarasowi oraz 23 jego zwolennikom.

Akt oskarżenia zarzuca im przynależność do tajnej organizacji, mającej na celu przewrót państwowy, pozatem planowanie uwięzienia prezydenta republiki oraz dokonanie szeregu aktów teroru dla przygotowania zamachu przeciwko wybitnym politykom. Pozatem 6 oskarżonym zarzuca się dokonanie zamachu na szefa policji kryminalnej pułk. Ru-

stejkisa.

Do sprawy wezwano około 100 świadków. 6 oskarżonych znajduje się w więzieniu. Pozostali odpowiadają z wolnej stopy. Kilku oskarżonych przyznało się do winy. Niektórzy z nich służyli w policji i w związku z tem akt oskarżenia zarzuca im działalność prowokacyjną. — Gmach sądu otoczony jest silnym kordonem policji. Wstęp jest wzbroniony nawet dziennikarzom. Proces potrwa od 10 do 14 dni.

Berlin 18. 8. (PAT.). Według wiado-

mości, otrzymanych z Kowna, w czasie procesu przeciwko Waldemarasowi i towarzyszom doszło do incydentu — gdy Waldemaras zażądał od przewodniczącego ustawienia przed ławą oskarżonego stołu, na którym mógłby złożyć swe papiery. Przewodniczący w ostrym tonie zwrócił Waldemarasowi uwagę, że jako oskarżony nie ma prawa stawiania żadnych żądań, może tylko zwrócić się do sądu z prośbą. Dopiero po zwróceniu się Waldemarasa we właściwej formie — przewodniczący, zezwolił na spełnienie jego życzenia.

Niedoszło powstanie na Pomorzu

W szeregu artykułów poprzednich wykazaliśmy obiektywnie rolę, jaką endecja odegrała w akcji swej politycznej na Pomorzu. Niniejszy artykuł jest związany z poprzednimi i rzuca wymowne światło na pierwszy okres niepodległości Pomorza i złączenia się naszego społeczeństwa nierozdzielalnym węzłem z Macierzą mimo separatystycznych kombinacji partyjnych, które pokutują do dnia dzisiejszego w endecji w tej czy innej formie działania. (Przyp. Red.).

W okresie przedwojennym endecja nie odgrywała na Pomorzu żadnej roli, jako czynnik polityczny. Konjunktura ukształtowała się dla niej korzystnie dopiero z chwilą wybuchu rewolucji niemieckiej. Złożyło się na to szereg przyczyn. Przedewszystkiem czynne przed wojną polskie organizacje polityczne po padły w kryzys, spowodowany potrzebą dostosowania się do gruntownie przekształconych warunków. W szczególności bardzo wpływowo przed wojną stronnictwo Kulerskiego zostało do szczytu skompromitowane umizganiem się swego wodza do Niemców i musiało przynajmniej narazie zrezygnować z wszelkich prób odzyskania dawnych wpływów. Obok tego rozszerzeniu się i ugruntowaniu wpływów endecji sprzyjała energiczna pomoc ze strony duchowieństwa, które skłoniło się do jej ideologii już w latach wojennych, tudzież fakt, że w Poznaniu na który w owym czasie były zwrócone oczy społeczeństwa Ziemi Zachodnich, ster ruchu polskiego znalazł się właśnie w rękach tego stronnictwa. Dzięki tym wszystkim przyczynom reprezentacja ludności polskiej na Pomorzu — w radach robotniczych i żołnierskich — następnie zaś — w Radach Ludowych — prawie w całości została oprowadzona przez działaczy, należących do stronnictwa narodowo-demokratycznego. Zadaniem tych ludzi było czuwanie w czasie przełomowym nad interesami polskimi na Pomorzu i zapewnienie dla nich maksymalnych korzyści. Jak się wywiązała endecja z tej powierzonej jej przez historję misji?

NASTROJE NA POMORZU.

Owczesna sytuacja przedstawiała się następująco. Miejscowych Niemców ogarnęła panika, gdyż spodziewali się oni lada dzień wybuchu powstania. Powołanie ruchu powstańczego było zapewnione, gdyż z jednej strony kraj był nie mały ogołocony z wojsk niemieckich (np. załoga w Toruniu liczyła podobno zaledwie 800 ludzi), z drugiej zaś ludność polska posiadała zaczątki organizacji wojskowej (liczne gniazda „Sokoła“ i hufce harcerskie) oraz miała wbród broni i amunicji. Duch ludności był dobry, rwała się ona do boju, zwłaszcza żywioł robotniczy; wszędzie czekano tylko na hasło ze strony oficjalnych przywódców.

TAKTYKA ENDECJI.

Okazało się jednak, że czekano nań remnie. Endecja bała się powstania w niemiejszym stopniu, aniżeli Niemcy. Chodziło o to, że sfery kierownicze tej partji rekrutowały się z pośród ludzi zamieszanych, mających dużo do stracenia w wypadku ewentualnej zawieruchy wojennej. Obawa przed uszczerbkiem na majątku przeniosła nad uczuciami patriotycznymi. Stąd działacze endeccy już w pierwszych dniach po rewolucyjnych rozpoczęli akcję uspokajania ludności i studzenia jej zapału, wobec Niemców zaś wysunęli żebrający program równouprawnienia.

To samo działało się i w Wielkopolsce; tamtejsze elementy bojowe potrafiły jednak zerwać nakładane na nich pęta i przejść do walki czynnej, porywając za sobą endecję i zmuszając ją — niespodziewanie dla niej samej — do postawienia się na czele ruchu. Ludność pomorska natomiast okazała się uległą przywódcom, miejscowe zaś elementy bojowe, zgrupowane w Organizacji Wojskowej, poddały się niebawem komendzie endeckiej i pozwoliły się spławić za kordon — do Lipna, Aleksandrowa itp. gdzie się zaciągnęły w szeregi młodej armji polskiej.

UDAREMNIONE POWSTANIE.

Wybuch powstania wielkopolskiego odbił się głośnie echem na Pomorzu: w tym samym czasie zjawiał się tutaj „Grenzschutz“ i stosowany przezeń terror pobudził nawet najbardziej ospałych. Wszędzie mówiono głośno o konieczności dania oporu rozpasanemu żołdactwu niemieckiemu. Do Poznania udała się delegacja miejscowego społeczeństwa, by porozumieć się w sprawie powstania. Wróciła ona, przywożąc ze sobą odezwę Naczelnej Rady Ludowej, nawołującą do spokoju i czekania na wyniki konferencji pokojowej i obiecującą, że Traktat Wersalski zaspokoi wszystkie postulaty narodowe i uczyni niepotrzebnym wszelki rozlew krwi. Miejscowi działacze endeccy gorliwie się zakrzętnęli i ostatecznie wskórali tyle, że sprawa powstania została zdjęta z porządku dziennego.

Od tej pory można było mówić jedynie o lokalnych odruchach ludności polskiej przeciwko terrorowi ze strony „Grenzschutzu“.

Odruchy te w wielu miejscach zostały uwięzione powodzeniem, gdyż rozrzucone po Pomorzu dość słabe oddziały niemieckie stanowiły łatwy obiekt łupu; wybuchy te nie mogły jednak złączyć w jednolitą akcję masową, gdyż sterująca ludnością polską endecja zamiast nadać im kierownictwo, na wszelkie sposoby je unieszkodliwiała i tłumiała.

BILANS.

Wszystkie te wyczyny nie uszły zre-

szta endecji bezkarnie. Podczas gdy w końcu 1918 i początku 1919 sprawowała ona bezkonkurencyjny rząd dusz na Pomorzu, niebawem Pomorzanie zaczęli okazywać jej niechęć, najpierw w tej formie, że uchodzący za kordon patrioci zaczęli się już nie do armji wielkopolskiej, uważanej za „wojsko endeckie“, lecz do wojsk założonych w b. Kongresówce. W roku zaś następnym endecja poniosła srogą klęskę przy wyborach uzupełniających do Sejmu. Było to pierwsze (i nie ostatnie) załamanie się jej wpływów, spowodowane niesumiennej i krótkowzroczną polityką.

Straty swe endecja później powetowała. Pozostały jednak dotychczas powetowane straty, jakie z jej winy poniosła Polska. Bowiem w wypadku powstania na Pomorzu nie mielibyśmy teraz do czynienia ze SPRAWĄ GDAŃSKĄ, a prawdopodobnie ruch zbrojny rozszerzyłby się na Powiśle, Warmię i Mazury, doprowadzając do połączenia tych ziem z Macierzą. Również niłk nie wynagrodził strat, jakie poniosło Pomorze na skutek narażenia go na rabunki „Grenzschutzu“ i oderwania od portu gdańskiego, co szczególnie boleśnie odbijało się w pewnych latach niepodległości. Tedy Pomorzanie mieli sposobność przekonać się na własnej skórze, że wbrew twierdzeniom endecji większe znaczenie ma w oczach świata fakt dokonany, aniżeli przecieranie spodni na konferencjach pokojowych. (W.)

Manifestacja w obronie naszych granic Wielka rewja armji rezerwowej w Poznaniu

W dniu odparcia najazdu bolszewickiego Stowarzyszenie rezerwistów i b. wojskowych D. O. K. 7 w Poznaniu urządziło apel generalny swych członków, który był wielką rewją armji rezerwowej w Wielkopolsce i jednocześnie patriotyczną manifestacją przeciwko zakusom niemieckim na nasze granice zachodnie.

Uroczystości poznańskie zgromadziły kilkanaście tysięcy b. żołnierzy w obecności przedstawicieli rządu, władz wojskowych, reprezentantów pułków poznańskich, licznych organizacji społecznych i tłumu publiczności. Po odprawieniu mszy św. po łowej przez ks. prof. dr. Krawczyka rozpoczęła się akademja żołnierska. W niezwykłe podniosłych przemówieniach podnoszono wielkie znaczenie armji rezerwowej.

Po akademji odbył się olbrzymi pochód rezerwistów. Defiladę otwierała kompanja 58 p. p., poczem szły poczty sztandarowe Federacji Obrońców Ojczyzny a za niemi tysiące b. żołnierzy.

Z okazji apelu rezerwistów wysłano następujące depeze:

„Do p. Prezydenta Rzeczypospolitej w Warszawie. Zebrani na apelu generalnym w Poznaniu członkowie okręgu 7-go Sto-

warzyszenia rezerwistów i b. wojskowych, oraz bratnie organizacje wojskowo - wychowawcze składają hołd najgłębszy Włodarzowi Rzeczypospolitej, zapewniając, że całe swe zdolności i pracę gotowi są poświęcić dla wyniesienia Rzeczypospolitej na wyżynę jej należną i oświadczają karą gotowość do pracy i walki o niewzruszoną, oraz mocarstwową potęgę Polski“.

„Do Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie. Zebrani na apelu generalnym w Poznaniu członkowie okręgu 7-go Stowarzyszenia rezerwistów i b. wojskowych, oraz bratnie organizacje wojskowo - wychowawcze wyrażają Ci, Panie Marszałku, swą wdzięczność za tytuł pierwszych żołnierzy państwa i ślubują, że staną zawsze na Twój rozkaz w obronie całości Rzeczypospolitej“.

Prócz tego wysłano depeze do p. premiera i do Fidacu, w której założono kategoryczny protest przeciw wrogim zakusom niemieckim na granice Polski i zamiarom rewizjonistycznym.

„Żadna siła — brzmi m. in. ta depeza — pókiśmy żywi nie zdoła wydrzeć nam ani piędzi naszej ziemi, tak ciężko okupionej krwią naszą i towarzyszy broni“.

Wizyta min. Zaleskiego w Berlinie? Znamienne doniesienie organu Hitlera — Diorunują na Locarno Wschod.

Ministrowie Laval i Briand wybierają się do Berlina — pisze „Völk. Beobachter“ — ale dopiero po sesji Ligi Narodów, na której rozstrzygnięcie Hagi w sprawie Anschlusu zostanie podane oficjalnie do wiadomości. Istnieje również projekt wizyty berlińskiej czeskiego ministra spraw zagranicznych BENESZA oraz POLSKIEGO MIN. SPR. ZAGR. ZALESKIEGO. (Nie nam w Polsce o tem niewiadomo!).

Jest nie do pomyślenia oświadczenie z „wykwintną uprzejmością“ organu Hitlera, aby zażęta do tych wizyt mogła wyjść od dr. Curtiusa! Curtiusowi nie jest chyba obca broszura dr. Benesza: Zeszyt 6 „Źródła i dokumenty czesko-słowackiej historii współczesnej“, w której czeski minister spraw zagranicznych zarzuca dr. Curtiusowi brak szczerości i chytrości.

Dalej cytuje wspomniane pismo uwagi dr. Benesza z powyższej broszury, zaopatrując je w soczyste epitety na temat działalności politycznej Benesza, który przed wojną był jakoby ubogim nauczycielem szkoły handlowej, a obecnie posiada 700 milionów koron czeskich.

Interesujące są niezmiernie wynurzenia hitlerowskiego pisma na temat owej wizyty p. min. Zaleskiego do Berlina. „Pan Benesz spodziewa się — pisze Beobachter — na berlińskiej roli spulehnionej przez Hendersona Laval, Brianda i Ponceta zasiać swój siew, z którego dla Czechów i Polaków wyrosną pszenica. Wizyta polskiego ministra spraw zagr. w Berlinie będzie miała na celu ten postaw francusko-czeski wybronować, a naród niemiecki, którego przedstawiciele nie będą wpuszczani do Reichsdumy(?) i nie będą mogli skontrolować, ani wywrzeć wpływu na bieg wy-

B. król hiszpański Alfons XIII w Gdyni

Jak już donosiliśmy bawil ostatnio w Gdyni b. król hiszpański Alfons XIII, odbywający podróż po Bałtyku na parowcu „Wicekról Indyj“ Król zwiędził szczegółowo port który wzbudził szczerzy jego zachwyt. Sensacyjną wizytę b. króla hiszpańskiego w Gdyni zapowiedziało pismo nasze jako pierwsze w Polsce. Powyżej Alfons XIII na pokładzie parowca (zwrócony do widza swym charakterystycznym profilem).

Rząd koalicyjny z Mac Donaldem? Opozycja zawieszka walkę parlamentarną

Opinia publiczna Anglii wypowiada się zdecydowanie za utworzeniem jednolitego frontu wszystkich trzech stronnictw celem ułatwienia wprowadzenia w życie planu oszczędnościowego. Wyjątek stanowią jedynie żywioły radykalne nieposiadające narazie istotnych wpływów. Natomiast konserwatyści zdecydowani są na współpracę z rządem Labour Party, czego dowodem oprócz znamiennej powrota Baldwina dla rozmowy z Mac Donaldem jest mowa, wygłoszona w Woolwich przez przywódcę opozycji konserwatywnej w Izbie Lordów — lorda Hailshama. Hailsham oświadczył, że o ile rząd wykaże inicjatywę celem wyprostowania sytuacji oraz weźmie się do stosow. oszczędności, obowiązkiem opozycji będzie uczynić wszystko, co jest w jej mocy, aby poprzeć wysiłki rządu w tym kierunku. Gotów jestem — mówił lord Hailsham — zapewnić rząd już dzisiaj, że nie będziemy wyzykiwać niepopularności, jaką nieodzownie pociągają za sobą zarządzenia oszczędnościowe dla celów partyjnych. Uważam za obowiązek zapewnić rząd, że o ile wprowadzi on rozumne środki zaradeczne, nie będą one wyzykiwane w walce partyjnej.

Znamienne to oświadczenie, owiane poczuciem odpowiedzialności wobec konieczności państwowych, dowodzi, że pomiędzy rządem a opozycją doszło już do zasadniczego porozumienia.

Daje temu wyraz cała prasa niedzielną, wypowiadająca się nie tylko za współpracą opozycji z rządem w przeprowadzeniu planu oszczędnościowego, ale nawet przewidująca utworzenie w krótkim czasie rządu koalicyjnego z udziałem leaderów opozycji z Mac Donaldem na czele.

padków będzie musiał się przyglądać jak wskutek tego sprzysiężenia francusko-czesko-polskiego powstanie zamiast Anschlusu Wschodnie Locarno.

Wizyta ministra Benesza ma być urzędowym wystąpieniem myśli o Wschodnim Locarno, myśli dla której Benesz wraz z swoim polskim kolegą od szeregu lat obrabia Francję.

Wśród gwarancji, których Francja domaga się od Niemiec za pomoc finansową, znajdują się przedewszystkiem gwarancje granic czesko-polskich!

Możemy zapewnić Hitlera i jego organ, w granic polskich więcej niż Benesz (?) i inni przyjaciele nasi strzeże i strzec będzie nasza armja, bez względu na gwarancje Locarna, wizyty dyplomatyczne i wszelkiego rodzaju Anschlusu.

Nietylko armja... Cały naród!

Republika, której brakuje Kajzera

Niemieckie bałamuctwa i ich janusowe oblicze

Na łamach jednego z pism francuskich kreśli anonimowy autor fantastyczny... a może bardzo prawdopodobny obraz istotnych dążeń obecnych Niemiec, które — zda mi się — gotowe są do obalenia republiki.

Niemcy — pisze — knują nam zapewne jakąś niespodziankę. Jest to ich szczególnie upodobaniem, aby wiele mówiono i pisano o nich. I tak mieliśmy już „anschluss“, który błyskawicznie uszczęśliwił Europę... Nie mniej błyskawicznie zaskoczył nas plan Hoovera i szereg mniej emocjonujących wyskoków. Już to Niemcy w tem celują i napewno uradują nas niebawem czemś niezmiernie sensacyjnym.

Może pan myśli o wojnie?

Nie. Wojna nie jest niemożliwością, bo Niemcy lubią ryzyko, ale w tej chwili nie myślą o niej. Tę zresztą nie była żadna niespodzianka, bo CAŁY ŚWIAT O WOJNIE MÓWI I MYŚLI. Wszyscy proponują coraz to fantastyczniejsze środki zapobiegawcze, wiele z nich jest nawet bardzo niebezpiecznych. Mam na myśli nie wojnę, lecz niespodziankę właśnie. Jaką? Nie wiem oczywiście. MOŻE WSKRZESZCIE MONARCHIJ HOHENZOLLERNÓW?

Ależ to kpiny! Nie rozbija się republiki jednym kiwnięciem palca. Republika nie miecka dała dawniej dowody, że umie się bronić. W Rzeszy jest mnóstwo republikanów, którzy nie zgodziliby się nigdy na cesarstwo. Zresztą jest jeszcze Liga Narodów i Francja, cała Europa i Ameryka, które przeciwstawiłyby się ostro restauracji Hohenzollernów. Przytem dziś... Najmniej właściwy moment, gdy ostatni królowie zostają redukowani!

REPUBLIKA NA OKO.

Republika niemiecka istnieje, ale tylko tak sobie na oko. Śmieszna republika, w której parlament jest zawieszony za ogólną zgodą, gdzie metoda dekretów zastąpiła metodę ustaw, gdzie gabinet mniejszościowy rządzi z rozkazu starego dyktatora — bynajmniej nie republikanina, gdzie wreszcie księżęta dynastyczni pobierają od teje republiki grube APANAZE PRZYJMUJĄ DEFILADY i przyjmowani są z wszelkimi honorami! Prawda... są w Niemczech republikanie, ale są oni odsunięci od udziału w rządach. Powoli odebrało im się wszystkie dziedziny władzy, zostało im tylko ministerstwo socjal - demokratyczne w Prusach (które plebiscyt o mało co nie rozbił). Prędzej czy później obecny rząd pruski będzie rozwiązany a wtedy monarchiści nie będą już mieć przed sobą żadnej barjery.

REPUBLIKA NIEMIECKA JEST W ISTOCIE CESARSTWEM, KTÓREMU BRAKUJE JEDYNIE KAJZERA!

Ależ w takim razie wybuchłaby w Niemczech natychmiast wojna domowa!

Naturalnie. Lecz wynik tej wojny jest zgóry przesądzony. Zakończyłaby się zwycięstwem imperialistów. Armia, doskonale zorganizowana, jest przecież w ich ręku, policja — druga zdyscyplinowana armia — również! I jeszcze trzecia armia: Stahlhelm! Dodajmy do tego jeszcze wszystkie siły moralne państwa: profesorów, dziennikarzy, wysoką finansjerę, ciężki przemysł.

NA MODŁĘ TEUTONSKĄ.

Masakra? Oczywiście będzie i to okrutna na modłę teutońską. Lecz to nie jest perspektywa, którą mogła zainteresować starego Hindenburga

Trupy? To dla niego rzecz powszednia. Mało ich oglądał i... fabrykował czasu wielkiej wojny? Kilka tysięcy zwłok socjalistów, a zwłaszcza komunistów, to nawet bardzo pożyteczne dla niego i dla jego przyjaciół!

Złamać siłę partji rewolucyjnych, upuszczając im trochę krwi, uciszyć ich na jakiś lat 50, usunąć ustawy, które niewygodne są dla finansów, obniżyć zarobki robotników, coby spowodowało zniżkę wytwórczości przemysłowej i zapewniłoby zwyciężenie konkurencji światowej, dać sa-

tysfakcję Hitlerom i Hugenbergom, których można będzie także dopuścić do władzy, zadowolonych, uspokojonych... Po restauracji cesarstwa rząd Rzeszy będzie mógł przedstawić się Europie jako rząd ładu i dobroczyńca ludzkości, który zapanował nad elementami radykalnymi! Będzie się wtedy mówiło: KAJZER OCALIŁ EUROPE OD TERRORU FASZYSTOWSKIEGO I FURJI BOLSZEWICKIEJ!

A KATASTROFA FINANSOWA NIEMIEC?

Tu właśnie leży trudność. Ale Niemcy umieją grać komedię bankructwa, umieją BANKRUTOWAĆ KORZYSTNIE. Dobre moratorium ułatwia i upraszcza wiele rzeczy!

Przed „niespodzianką“ NIEMCY PEW-

NIE ZAINKASUJĄ JESZCZE SPORO MILJARDÓW.

Będą umiały wytłumaczyć innym państwom, że trzeba im pomóc pod groźbą ruiny finansowej. Przecież tak już było!

I wtedy sędzi pan będziemy mieli wojnę? Nie natychmiast. Trzeba będzie trochę poczekać, aby świat przejął się myślą, że CESARSTWO TO POKÓJ! — że cesarstwo chce drogą pacyfizmu osiągnąć swoje dążenia rewindykacyjne, trzeba zacząć aż inne narody nasiąkną zaufaniem do Niemiec: zostaną doszczętnie zrujnowane i rozbrojone przez dumping. Trzeba aby triumf armji niemieckiej był zapewniony.

Proroctwa publicysty francuskiego są sensacyjne, a kto wie, czy nie bliższe rzeczywistości, niżby się zdawało?

Wyjazd ministra Zaleskiego do Genewy

W związku z wrześniową sesją Rady Ligi Narodów i posiedzeniami komisji pan-europejskiej minister spraw zagranicznych August Zaleski wyjechał ma do Genewy dnia 26 bm.

„Wizyty“ angielskie w Prusach Wschodnich

W lecie bieżącego roku przybędzie do Prus Wschodnich wycieczka studentów angielskich, która zwiedzi Królewic, Sambię, Mierzeje, Jeziora Mazurskie, Pomnik Taunenbergi i Maibork i która, jak donosi prasa niemiecka, „ma na własne oczy przekonać się o bezsensowności granic wersalskich“. Organizacją przyjęcia zajmuje się Deutsche Akademische Auslandstelle w porozumieniu z National-Union of Students. W dniach od 8—12 sierpnia zwiedzili Prusy Wschodnie w tym samym celu studenci i studentki wszystkich fakultetów uniwersytetu w Getyndze.

Indje w przededniu powstania

Fala nienawiści do Anglii wzmagą się

Pisma zagraniczne zamieszczają alarmujące wiadomości o sytuacji w Indjach.

Według tych doniesień pozycja Wielkiej Brytanji w Indjach nigdy jeszcze nie była tak poważnie zagrożona, jak obecnie. Nawet w r. 1857, kiedy wybuchło jedno z najkrwawszych powstań indyjskich, które zdołano stłumić dopiero po olbrzymich, krwawych wysiłkach. Wówczas fanatyzm religijny wywołał groźny bunt wojska, lecz 300-miljonowy naród śnił jeszcze sen o bogach i duchach, o Brahmie i Nirwanie.

Dzisiaj naród ten obudził się już ze swego snu wiekowego do życia. „Młode Indje“ opanowały cały kraj, administrację, sądownictwo, wszystkie dziedziny życia państwowego i społecznego.

Obecnie od kilku tygodni w Indjach wrę. Ludność jawnie zrywa się do buntu. Czynniki angielskie w Indjach zdają sobie sprawę z powagi sytuacji, czują zbliżanie się groźnego powstania, i wysyłają gorączkowe wołania o pomoc do Londynu. Londyn tymczasem, głuchy na te wołania, przygotowuje drobiazgowo

drugą konferencję indyjską „okrągłego stołu“, mimo że nikt już nie liczy na jej powodzenie. Losy tej konferencji przypieczętował fakt, iż Ghandi odmówił udziału w konferencji pod błahym pretekstem.

Maharadźowie indyjscy, sultani i drobniejsi księżęta, zaludniający gęsto Londyn ku uciesze gawiedzi, dzisiaj już nie znaczą. Nie mają oni już poparcia swego narodu. Nie przybywają do Londynu, aby nieść pomoc, lecz sami potrzebują pomocy.

Tymczasem w Indjach ghandyści pracują na całym froncie przeciw W. Brytanji. Co gorsze, Moskwa wypuściła na Indje chmary agitatorów komunistycznych, którzy pod sztandarem nacjonalizmu głoszą rozbój, morderstwa i bunt. Deszcz złota rosyjskiego spadł na Indje, na ubogie wioski i do rąk urzędników krajowych. Skutki są już widoczne. Organizacje terrorystyczne uchwały systematyczne wymordowanie wszystkich Europejczyków. I co dziennie otrzymują sędziowie angielscy, wyżsi urzędnicy, oficerowie, komisarze policji i t. d. listy z pogroźkami, „wyroki śmierci“, które w wielu wypadkach już nawet wykonano w podstępny sposób. Żaden Europejczyk nie odważyłby się dzisiaj przejść samotnie przez dzielnice krajowe, kiedy nawet już w samych centrach miast codziennie dokonuje się zamachów i morderstw. Mordercy znikają stale bez śladu, tak iż władze bezpieczeństwa przypuszczają, że spiskowcy posiadają współników wśród urzędników władz lokalnych i poliejii.

W obozach wojskowych i koszarach wrę również. Liczne drobniejsze wypadki i bunty skłoniły władze wojskowe do odebrania udziałom krajowym ostrej amunicji i roztoczenia nad niemi ostrego nadzoru. Kola rządowe są zdania, iż w razie potrzeby na pułki indyjskie już nie mogą liczyć.

Anarchizm coraz jawniej unosi głowę. Anglii i Europejczycy żyją jak w obłożonej twierdzy, nie wypuszczając broni z ręki. Uzbrojony jest personel w angielskich domach towarowych, uzbrojeni są urzędnicy angielscy, a detektywi i wojsko pilnują wejść do urzędów.

Indje skuliły się do groźnego skoku tygrysięgo. Każdej chwili silniejszy podmuch może rozniecić zarzewie buntu i rozpalić pożogę rewolucji, która będzie w stanie wstrząsnąć podładami imperjum brytyjskiego.

Burmistrz Nowego Jorku przybywa do Polski

Burmistrz Nowego Jorku, Jimm Walker, który przebywa obecnie na urlopie w Niemczech zamierza również odwiedzić Polskę. Wizyta Walkera w Warszawie nastąpić ma w początkach przyszłego miesiąca.

Nowy ambasador Francji w Berlinie

Dotychczasowy podsekretarz stanu dla gospodarki narodowej Francois Poncet mianowany został ambasadorem Francji w Berlinie. Na miejsce jego, według „Matin'a“ zostanie powołany naczelny redaktor „Journec industrielle“ pociel Gignoux, który uchodzi za wybitnego znawcę spraw gospodarczych. Był on swego czasu sprawozdawcą, który referował porządek dzienny dla planu Younga. Politycznie Gignoux tak samo jak i Poncet należą do grupy Maginota.

Pomorska Drukarnia Rolnicza S.A. w Toruniu

Telefon 202. Bydgoska 56.

poleca

w związku z wejściem w życie rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 16. III. 1929

o ewidencji i kontroli ruchu ludności

i rozp. Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 16. 10. 1930 (Dz. Ustaw R. P. Nr. 84) oraz reskryptu Ministerstwa z dnia 16. stycznia 1931 Nr. A. C. 11.229/1 w sprawie zaopatrzenia gmin i miast w druki, formularze i księgi

następujące

formularze i druki

Wzór nr. 1	zgłoszenia zamieszkania	za 100 sztuk	zł. 0,85
" "	2 zgłoszenia zmiany miejsca zamieszkania	za 100 "	" 1,05
" "	3 karta zameldowania zamieszkania	za 100 "	" 0,95
" "	4 karta wymeldowania zamieszkania	za 100 "	" 1,05
" "	3a karta zameldowania dla cudzoziemców	za 100 "	" 1,05
" "	4a " wymeldowania "	za 100 "	" 1,15
" "	5 " meldunkowa "	za 100 "	" 0,75
" "	6 rejestr mieszkańców (luźne druki)	za 100 ark.	" 19,00
Skorowidz do rejestru mieszkańców (luźne druki)		za 100 "	" 10,50
Wzór nr. 7	karta rodzinna	za 100 sztuk	" 9,50
Wzór nr. 8	Rejestr osób przyjezdnych do gminy (luźne druki)	za 100 ark.	" 5,50
" "	Książka opr. w płótno	zaw. 100 kart.	" 7,50
" "	" "	zaw. 150 "	" 10,00
" "	" "	zaw. 200 "	" 13,00
Wzór nr. 8a	Rejestr osób opuszczających gminę (luźn. druki)	za 100 ark.	" 5,50
" "	Książka opr. w płótno	zaw. 100 kart.	" 7,50
" "	" "	zaw. 150 "	" 10,00
" "	" "	zaw. 200 "	" 13,00
Wzór nr. 9	Rejestr domów (luźne druki)	za 100 ark.	" 4,00
" "	Książka opr. w płótno	zaw. 50 kart.	" 2,75
" "	" "	zaw. 100 "	" 4,25
" "	" "	zaw. 150 "	" 5,75
Wzór nr. 11	Ankieta A	za 100 "	" 0,75
" "	12 Ankieta B	za 100 "	" 0,85
Wzór A	dowód zmiany miejsca zamieszkania	za 100 ark.	" 4,25
" "	B dowód zamieszkania	za 100 sztuk	" 2,25
" "	C zawiadomienie	za 100 "	" 2,25
" "	D zawiadomienie	za 100 "	" 1,40
" "	E ponaglenie	za 100 "	" 1,40

Domowe książki meldunkowe

Domowe książki meldunkowe	zaw. 30 kartek	zł. 2.—
" "	" 50 "	" 3.—
" "	" 100 "	" 4,90
" "	" 200 "	" 8,00

Wszystkie książki są numerowane, zesnurowane i gotowe do poświadczenia przez władze

Wysyłkę uskutecznią się za zaliczeniem pocztowym i na rachunek otwarty — Konto czekowe P.K.O. nr. 204.461

Pomnik Kochanowskiego

Odstąpienie pomnika Jana Kochanowskiego, wzniesionego w Lublinie nastąpi w dniu 12 września. W uroczystości wezmą udział delegacje organizacji kulturalnych z całej Polski.

Demon zniszczenia

Dzieje głośnego szpiega angielskiego

Członek angielskiej służby wywiadowczej, słynnej „Intelligence Services“, Edwin T. Woodhall, ogłosił wspomnienia o swoim przełożonym, słynnym szpiegu angielskim, który przez cały czas wojny był nieuchwytny dla państw centralnych, choć działał często w sercu Niemiec i czynił szkody, które zyskały mu imię „Demona zniszczenia“.

Tym, na którego zgrzytała z wściekłości cała armia niemiecka, był członek arystokracji londyńskiej, sir John Narton Griffith.

Do najsłynniejszych wyczynów sir Nortona należy niewątpliwie podpalenie zagłębia naftowego w Rumunii w 1915 r. A Niemcy tak liczyli na naftę rumuńską! Miała przecież zaopatrywać w paliwo dieslowskie motory ich łodzi podwodnych. Przed ofensywą na Rumunię oba sztaby, niemiecki i austriacki, zrobili układ, że Niemcy dostaną naftę, a Austria magazyny zboża. Dzięki Nartonowi oba państwa centralne dostały figę.

Gdy sztab angielski dowiedział się o przygotowanej ofensywie na Rumunię, sir Norton został wysłany do Bukaresztu z poleceniem opróżnienia olbrzymich magazynów ze zbożem i zbiorników z naftą. Norton zorganizował pospieszny wywóz zapasów zboża z Rumunii do Rosji.

Było to żmudne zadanie, wobec braku środków transportowych i dlatego, gdy ewakuacja Rumunii została przesądzona, sir Norton nie mógł zdążyć na czas. Sztab rumuński nie wiedział wiele o jego misji, ale stale przeciwstawił się jego planom, twierdząc, że sytuacja nie jest tak groźna i że wywóz zboża wygłodzi ludność, a spalenie źródeł naftowych poczyni olbrzymie szkody w majątku narodowym. Norton jednak miał ścisłe informacje, że aljanci nie chcą osłabiać frontu zachodniego, gotowi są ewakuować Rumunię i zostawić ją na pastwę Niemcom, ale bez nafty.

W zupełnej tajemnicy nawet przed dowództwem armii rumuńskiej, Norton postępuje na tyłach cofającego się wojska i gdy ostatni żołnierze opuszczają zagłębie, szpieg angielski przedziera się na front niemiecki i tu na tyłach sam podpala źródła naftowe, jedno za drugim.

Dzieje nie znają tak wielkiego pożaru nafty! Długie miesiące paliły się nie tylko źródła,

W „raju“ bolszewickim

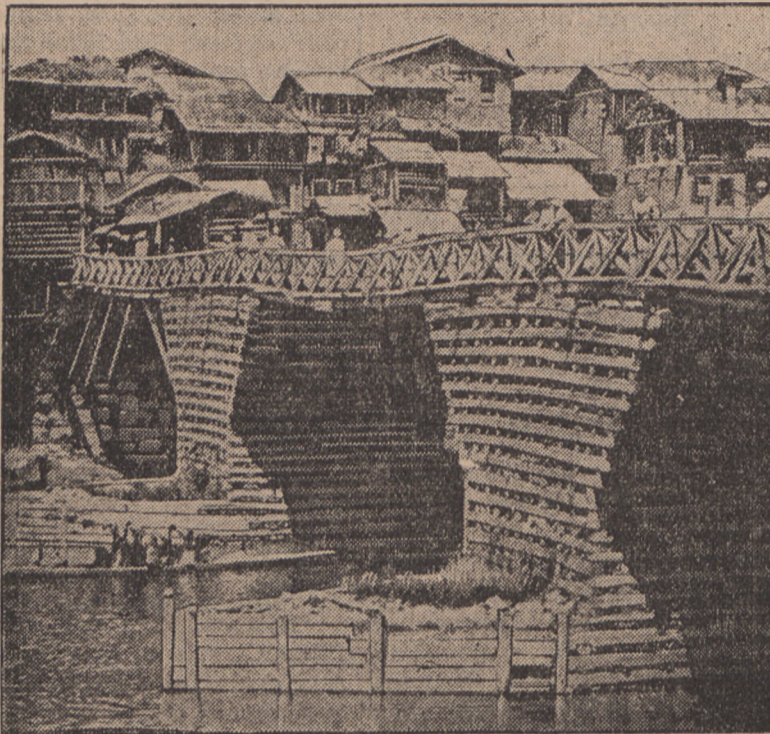
Jak donosi „Bezbożnik“ wśród ludności wiejskiej nad Wołgą kolportowane są fantastyczne pogłoski przez sekciarzy. W miasteczku Kanada włościanie porzucili zbioru na polu twierdząc, że wkrótce wygaśnie słońce i nastąpi koniec świata.

ale olbrzymie cysterny i zbiorniki nafty. Niemcy wiedzieli, że w okupowanym świeżo kraju działa szpieg angielski, lecz był on nieuchwytny.

Za naftą poszły z dymem resztki zmagazynowanego zboża. Ani Niemcy, ani Austriacy nie dostali nic.

Po dokonaniu dzieła zniszczenia, przedarł się szczęśliwie do Anglii i złożywszy raport, otrzymał nową, bardzo trudną misję szpiegowską w sercu walczących Niemiec, w Berlinie, z której również wywiązał się znakomicie, niepomny niebezpieczeństwa śmierci, która niemal ciągle zaglądała mu prosto w oczy.

Połop w Chinach

Całe Chiny Wschodnie nawiedziła okropna katastrofa powodzi, jakiej nie notowano od przeszło stu lat. Klęska powodzi przewyższa nawet rozmiary klęski, jaką stanowiły ostatnie wojenne rozruchy wewnętrzne. 25 milionów ludzi utraciło dach nad głową. 8000 osób zginęło w odmętach wód Żółtej Rzeki (Jang-tse-kiang) Zbiory są zniszczone doszczętnie, tak iż Chirom grozi okropna klęska głodowa. Powyżej przystany most chiński na rzece Jangtse.

Sensacyjny wynalazek

Pontony do wydobywania zatopionych łodzi podwodnych

Szwedzki inżynier Ragnar Blomquist opatentował ostatnio swój wynalazek specjalnych pontonów do wydobywania na powierzchnię zatopionych łodzi podwodnych.

Urządzenie to składa się z szeregu składanych pontonów, umieszczonych w kadłubie łodzi podwodnej, zawsze gotowych do użytku. Pontony te zajmują bardzo niewiele miejsca, przy pomocy pneumatycznych pomp zaś, które również znajdują się wewnątrz łodzi, mogą w każdej chwili napęcznieć się powietrzem. Wy-

pełnione powietrzem pontony zwiększają do tego stopnia wypór wody, że łódź podwodna wznosi się na powierzchnię. Wynalazek rozporządza ponadto specjalnym urządzeniem, regulującym automatycznie stosunek ciśnienia atmosferycznego do ciśnienia otaczającej łódź wody podczas wydobywania łodzi przy pomocy pontonów na powierzchnię. Inż. Blomquist poczynił doświadczenia przy pomocy aparatu modelowego na głębi 70 metrów. Doświadczenia te wypadły dodatnio.

Kiepusa w Chicago Podpisał umowę na 5 lat — Pensja lepsza niż Caruza

W Berlinie bawi Jan Kiepusa, którego przyjazd zbiegł się z pobytem w stolicy Niemiec p. Herberta Witherspoona, wiceprezydenta i artystycznego dyrektora opery w Chicago.

Dyrektor Witherspoon zaangażował Jana Kiepusę na lat 5 do opery w Chicago. Kontrakt zawarty został 9 bm. w Salzburgu.

Otwarcie sezonu Wielkiej Opery chicagowskiej w nowym gmachu, znacznie większym aniżeli gmach opery „Metropolitan“ w Nowym Jorku, nastąpi 2 listopada z występem Jana Kiepusy w „Tosce“.

Warunki, jakie uzyskał śpiewak polski, są niebywałe, nawet na stosunki amerykańskie. albowiem honorarium za występy (gwarantowanych 20 występów w każdym sezonie) jest o wiele wyższe, aniżeli honorarium, pobierane swego czasu przez Caruzę.

Przy zawarciu tej umowy, Kiepusa zastrzegł sobie, że w repertuarze opery chicagowskiej znajdzie się również opera Moniuszki „Halka“ w której Kiepusa kreować będzie rolę Jontka.

Największy dywan

Nowy rekord amerykański

Pomimo kryzysu materialnego nie przestali Amerykanie ubiegać się o pierwszeństwo na wszystkich polach. Ostatnio mogą się pochlubić jeszcze jednym zabytnym rekordem: posiadania największego dywanu na kuli ziemskiej. Pod tym względem pobili nawet swój własny rekord.

Największym dywanem, jaki istniał dotychczas na świecie, był rozłożony w przedsionku teatru Roxy w New Yorku. Waży on dwie tony i do czyszczenia go dwa razy do roku potrzebna jest praca 36 osób.

Niedawno nabyty przez Amerykę dywan zapewnia jej niepodobny już chyba do polędzicy rekord. Dywan ten pokrywa posadzkę przedsionka nowego Hotelu Waldorf Astoria. Ma on 35 metrów długości i 30 szerokości. Sfabrykowany został w Czechosłowacji, gdzie w ciągu 10 miesięcy pracowało nad wykończeniem go 35 wykwalifikowanych robotników, które dokonały pracy zawiazania przeszło 12 milionów supełków, składających się na skomponowany przez specjalnego artystę deseń tego olbrzymiego dywanu.

Meksykańska idylla

Pod zarzutem organizowania zamachów rewolwerowych na deputowanych parlamentu meksykańskiego aresztowano pewnego amerykańskiego bandytę. Z zeznań aresztowanego wynika, że ceny za zamachy rewolwerowe spadły do 40 dolarów „za sztukę“. Temu też należy przypisać, że w ostatnich czasach zamachy rzadko się udawały, gdyż wobec tak niskiej ceny żaden fachowiec nie chciał się ich podjąć, a wzięty się do tego elementy niepewne i niewykwieczone.

MACIEJ WIERZBIŃSKI

ATAK SĘPÓW

65) Powieść z r. 1935.

P. Wessex bełkotał coś żywo, lecz Wotczak nie słyszał bodaj ani słowa. Lękając się, by mu nie wyrwano z ręki tego tajemniczego przedmiotu, instynktownie odsunął się od pana Wessexa przed próg składnicy i przycisnął ucho do mniejszej z dwóch cegiełek, która ozwała się do niego znanym, miarowym tyk-tak mechanizmu zegarkowego. Oddał przeto cienką ceratową powłokę i ujrzał na cyferblacie zastawkę.

— Pan kapitan to podrzucił!! — wściekle spojrzanie ugodziło w marmurowe oblicze kapitana.

— Nic podobnego! Skąd byłbym to wziął?! — Z teki!

P. Wessex próbował ośmieszyć to przypuszczenie parodią chichotu i, gdy Wotczak wyciągnął rękę po tekę, wręczył mu ją bez wahania.

Teka była pusta. Czarna jej, luźna podszywka nie dochodziła do dna teki tak, iż na spodzie jej było sporo wolnego miejsca. Wyciągnawszy podszywke, Wotczak zauważył, że w jednym miejscu, górą nie była ona przymocowana do skóry teki. Przez otwór ten można było swobodnie wsunąć rękę i ramię po łokieć na dno teki. I tak w przekonaniu Wotczaka postąpił p. Wessex, by dobyć utajoną tam maszynę piekielną. Wypukłość tych drobnych bloków zaś ginęła pod dłonią trzymającą tekę w tem miejscu.

Atoli p. Wessex z najwyższym oburzeniem

odpierał twierdzenie bosmana. Czemuż u diabła nikt nie zrewidował tej teki, którą świecił wszystkim w oczy, jeżeli nie wznosi się on wysoko ponad tak ohydne przypuszczenia?! Zresztą, czy można ręczyć, że to maszyna piekielna?

— Pan kapitan wyługuje się jakbym nie był widział, robi ze mnie kłamcę... Dobrze. Zamknijmy się razem w tym arsenale i będziemy sobie grać w karty, a wtedy wyda się, że pan kapitan wie, o której godzinie będzie to eksplozować — zaproponował Wotczak, cofając się jeszcze przed kapitanem i nie spuszczać go z oka, gdy w tem na zmięte, szatańskim wyrazem zeszepecone oblicze kapitana padło przeszywające spojrzenie komendanta Gryffa.

Nadchodził ku nim, zawsze jeszcze z dojrzoną mu listą, wystającą z kieszeni marynarzki, spokojny, zimny, lodowaty.

Natychmiast Wotczak wytoczył całą sprawę. Zreferował ją ze wszystkimi szczegółami, a komandor, słuchając go bez słowa wpił się wzrokiem w pana Wessexa, który raz zalewając się krwią, chwycił się ręką za czoło, raz bladł śmiertelnie. Aż pieniać się z furji, czerwony jak burak z piorunami w źrenicach, zachnął się gwałtownie i zgola nieprzytomny wykrztusił:

— Wciągnęliście mnie haniebnie w zasadzkę... Ihr verdammten Polacken!! — Syczący, nieartykułowany fragment dźwięku spadł z sinych drżących warg, na czoło jego wisiały gromy jowiszowe i zdało się, że fale powietrzne drżą od grzmotu gniewu bogów starogermańskich.

Komandor nie odrzekł słowa. Wziął z rąk Wotczaka maszynę piekielną, przytknął do ucha i wyciągnął palcami drut z mechanizmu zegarkowego. Zaczem dobył z górnej kieszeni srebrną gwizdawkę i świsnął w nią mocno.

W momencie przybiegło z pobliskiego odwachu dwóch marynarzy z karabinami. Wśród ogólnego milczenia komandor, wręczając jednemu z żołnierzy maszynę piekielną, rzekł:

— Oddasz to p. komandorowi podporucznikowi Kriwankowi.

A potem zwrócił się do drugiego żołnierza i Wotczaka:

— Odprowadzicie tego człowieka do p. dr. Niegrodzkiego.

Dwie granatowo umundurowane postacie oddaliły się, a między nimi kroczył zamarły p. Karol Wesser.

Nikt, jak Polska długa i szeroka, nie byłby ani na moment dał przystępu przypuszczeniu, iż mógłby targnąć się na taką imprezę człowiek tak dobrze zadowolony, spolonizowany, zamozny, ustosunkowany i szczęśliwy — nikt prócz Niegrodzkiego i komandora.

XIX.

Karol Wesser spoczywał w zielonkawym foteliku dra Niegrodzkiego z rękoma splecionymi na kolanach, zapatrzony w pęk sztucznych goździków, albo raczej w próżnię, w nicosć. Skamieniał.

Obok drzwi stał żołnierz z karabinem, a w przyległej jadalni dr. Niegrodzki rozmawiał z Wotczakiem półgłosem. Cicho było w tych murach, tylko z ulicy nadlatywały wrzaski chłopaków sprzedających dodatki gazet. Na zegarach miejskich biła dziewiąta.

Pozostawiwszy Wotczaka w jadalni, dr. Niegrodzki wszedł do pokoju, wyprawił żołnierza do przedsionka i zajął obrotne krzesło przy biurku. Po chwili zastanowienia położył na niem kieszonkowy browning, aby mieć go pod ręką na wszelki wypadek i obrócił się do kapitana portu.

(Ciąg dalszy nastąpi).

Nasza trybuna

Sprawa akcji budowlanej i bezrobocia

Pod powyższym wymienionym tytułem umieszczył „Dzień” w nr. 175 artykuł p. Dr. Brejskiego, poruszający dwa bardzo aktualne zagadnienia gospodarcze: ożywienie akcji budowlanej i zmniejszenie bezrobocia. Autor, wskazując na istniejące bezrobocie i prawdopodobny wzrost liczby bezrobotnych w okresie zimowym o 50—100%, domaga się bezzwłocznej akcji ratunkowej, nim lato minie; odrzuca jednakże zatrudnianie bezrobotnych przy pracach nieproduktywnych, nazywając n. p. urządzenie boisk marnowaniem grosza z szkodą społeczeństwa. Celem możliwości zaś zatrudniania bezrobotnych produkcyjnie Autor proponuje akcję budowlaną na szeroka skalę.

Jako burmistrz miasta, w którym zagadnienie mieszkaniowe zasadniczo rozwiązano już w r. 1929 — pokryto bowiem deficyt mieszkaniowy w okresie 1914—1924 r. oraz prawidłowo roczne zaprzeczowanie mieszkań — i w którym ruch budowlany mimo to nie doznał zastój, a w którym bezrobocie również jest aktualnym zagadnieniem, jak w innych miastach, zainteresowałem się tym projektem tem więcej, że tytuł, jakoteż treść cała artykułu robi wrażenie, jakoby p. Dr. Brejski wychodził z założenia, że akcją budowlaną usunąć można chociaż nie zupełnie, to jednak nieomal całkowicie istniejące obecnie bezrobocie.

Po ścisłej analizie projektu p. Dr. Brejskiego doszedłem jednakże do przekonania, że trudno będzie projekt ten zrealizować, a gdyby został zrealizowany, efekt budowlany nie odpowiadałby wysiłkom społeczeństwa i ogromnym świadczeniom Związków Komunalnych; co jednak najważniejsze, dola bezrobotnych nie doznałaby tej ulgi, której Autor projektu się spodziewa.

ZAGADNIENIE FUNDUSZU BUDOWLANEGO.

Celem możliwości przeprowadzenia szerokiej akcji budowlanej proponuje p. Dr. Brejski utworzenie osobnego funduszu budowlanego. Fundusz taki miałby powstać z następujących źródeł:

- 1) z osobnego dodatku do państwowego podatku dochodowego w wysokości 50% takowego i to od dochodów wynoszących miesięcznie najmniej 400.— zł.,
- 2) z kapitałów bliżej nie określonych z Funduszu Bezrobocia,
- 3) z przelania do funduszu budowlanego wszelkich kredytów komunalnych, przeznaczonych na wsparcia i prace doraźne dla bezrobotnych,
- 4) z wpływów komunalnych pobieranych tytułem podatku budynkowego i od lokali.

Pomijam trudności ustawowe i budżetowe, które realizowaniu projektu w bieżącym jeszcze roku są przeszkodą; każdy zaś, komu nie są nieznanymi obecne stosunki finansowe miast i powiatów, przyzna, że świadczenia Związków Komunalnych, wymagane przez p. Dr. Brejskiego na utworzenie funduszu budowlanego, są tak wielkie, że niejedno miasto nie będzie zdolne do ponoszenia takich świadczeń.

AKCJA BUDOWLANA I JEJ ZADANIE.

Gdyby się udało wykorzystać wymienione źródła funduszu budowlanego, to ogólna suma spowodowałaby bezwzględnie poważne ożywienie ruchu budowlanego, zwłaszcza że miasta miałyby udzielać osobom, chcącym budować dom własny, plac pod budowę objętości 1/2—1 morga bezpłatnie lub za niską cenę, a pożyczki budowlane miałyby być n. p. urzędnikom udzielane do 90% kosztów budowy za niskim procentowaniem i amortyzowaniem, bo razem 6% w stosunku rocznym.

Powstaje jednak pytanie, jakoby efekt budowlany miała realizacja projektu. Jeżeli koszty budowy jednej izby — obliczamy przeciętnie na 4.000 zł., to w miastach tej kategorii jak Chojnice pobudowanooby za 300.000 złotych (270.000 złotych z funduszu budowlanego, a 30.000 z własnego kapitału budujących) rocznie 75 izb, a w 5-letnim okresie 375 izb ogólnym koszcie 1.500.000 zł. Innymi słowami: za pomocą kredytu publicznego w wysokości 1.350.000 nie pobudowano ani połowy tej ilości izb, którą w Chojnicach pobudowano za pomocą kredytu publicznego w wysokości tylko 327.000.— zł., (w Chojnicach pobudowano bowiem w okresie 1924—1930 r. 978 izb). Taki efekt budowlany nie odpowiadałby wysiłkom społeczeństwa i Związków Komunalnych, poczynionym na rzecz funduszu budowlanego według projektu p. Dr. Brejskiego.

W WALCE Z BEZROBOCIEM.

Do akcji budowlanej na szeroka skalę przystąpić mamy wedle projektu p. Dr. Brejskiego głównie w tym celu, aby polepszyć dolę bezrobotnych; jeżeli atoli Związki Komunalne na rzecz Funduszu budowlanego pozabawiły się miały tak poważnych dochodów, jak podatków budynkowych i od lokali, a ponadto do funduszu tego przelałyby miały wszelkie sumy przeznaczone na prace doraźne i wsparcia bezrobotnych, to musielibyśmy mieć rękojmnię, że przeprowadzenie takiej akcji budowlanej dostarczy bezrobotnym takie zatrudnienie, że nie byłoby zimą zmuszeni zjawiać się w ratuszach z prośbą o jakiegokolwiek wsparcie, bo wtenczas Związki Komunalne nie miałyby już absolutnie żadnych kredytów na węgiel, chleb, mleko i t. p. dla marznących i głodujących członków rodzin bezrobotnych. Następujący przykład wykazuje, że proponowany przez p. Dr. Brejskiego projekt akcji budowlanej nie daje tej rękojmni.

W miastach tej kategorii, jak Chojnice byłoby do dyspozycji roczny kapitał budowlany, jak już powyżej podałem, 300.000 zł. Przy budowie domów ogólnej wartości 300.000 zł. robocizna za takie prace, jakie niekwalifikowani robotnicy wykonają mogą, wynosi maksymalnie 37.000.— zł. W każdym mieście, w którym 300.000.— zł. rocznie byłoby do dyspozycji na akcję budowlaną, jest najmniej 100 niekwalifikowanych bezrobotnych, a w wię-

szych miastach stosunkowo nawet więcej. Gdyby 100 bezrobotnych zatrudniano przez cały tydzień (zamiast — jak przy pracach doraźnych — 3 dni tygodniowo), to kwota 37.000.— zł. starczyłaby tylko na 13 tygodni. Efekt w dziedzinie polepszenia bytu bezrobotnych byłby zatem w stosunku do wysiłku społeczeństwa i ogromnych świadczeń Związków Komunalnych na rzecz funduszu budowlanego poprostu nikły.

Przykro wprawdzie, że urzędników państwowych i komunalnych, posiadających 3.000 zł. kapitału, pozbawiam nadziei pobudowania domu własnego wartości co najmniej 30.000 zł. Ale etatowi urzędnicy — to nie bezrobotni; a p. Dr. Brejskiego projekt akcji budowlanej na szeroka skalę powstał przecież wyłącznie z chęci i konieczności polepszenia ciężkiej doli bezrobotnych.

Analizy projektu p. Dr. Brejskiego wynika zresztą ponownie, że praktycznym jest uważać i traktować kryzys mieszkaniowy i kryzys bezrobocia jako dwa odrębne zagadnienia, chociaż między zastojem budowlanym a bezrobociem istnieje pewien związek przyczynowy.

ZADANIE SPOŁECZEŃSTWA NA NAJBLIŻSZA PRZYSZŁOŚĆ.

Bezrobocie w Polsce nie jest stosunkowo tak wielkie, jak w niektórych krajach zachodnich; ale fakt ten bynajmniej nie zwalnia społeczeństwa od INTENSYWIEJSZEGO I

Dwaj synowie zamordowali ojca

I aby upozorować napad rabunkowy zabrali denatowi pieniądze i dokumenty

Prasa podaje, iż władze śledcze w Brześciu natrafiły na trop ojcobójców. Morderstwa dokonano we wsi Kobielnica, powiatu brzeskiego. Dochodzenia wykazały, że dwu synów gospodarza Szulczyka od kilku lat czyhało na życie ojca, aby zagrabieć po nim majątek. — Kilkakrotnie zamachy nie udawały się. Gdy ostatnio Szulczyk postanowił ożenić się, synowie zdecydowali skończyć z nim. Uzbroiwszy się w siekiery i noże, udali się na łąkę, gdzie ojciec kosił trawę. Wszczęli tam kłótnię, w czasie

której jeden z synów zadał ojcu dwie ciężkie rany w brzuch. Gdy ciężko ranny Szulczyk padł na ziemię, drugi

SYN SIEKIERĄ ODRĄBAŁ MU GŁOWĘ. Zbrodniarze zabrali ojcu pieniądze i dokumenty, aby upozorować napad bandycki. Po wykryciu morderstwa

mieszkańcy wsi usiłowali ojcobójców zlynaczyć,

czemu przeszkodziła policja i odstawiła ich do więzienia w Brześciu.

Na naszej widowni

Polowanie na wodza „rokoszu”

Nowy „sukces” spiskujących „narodowców”

W tym samym czasie, gdy w Gdyni i w Poznaniu manifestowały tysiączne szeregi rezerwistów w obronie Pomorza, w odpowiedzi na wrogie zakusy niemieckie na nasze granice zachodnie — w Grudziądzu obradował wszechpolski zjazd Hallerczyków. Tak samo, jak w Gdyni i w Poznaniu i na grudziądzkim zjeździe ślubowano trwać do ostatka w obronie ziemi naszej i polskich granic.

A jednak Gdynia i Poznań w innej atmosferze, w innym napięciu patriotycznym manifestowały na rzecz wierności Rzeczypospolitej, niż zjazd grudziądzki. Złożyło się na to wiele przyczyn, których pominąć nie można milczeniem.

Po pierwsze w chwili podniosłej uroczystości grudziądzkiej, gdy obchodziliśmy rocznicę zwycięstwa armii naszej nad bolszewikami, rozległy się zgryzoty polityczne. Przypięto, niemiłe i godne potępienia. Nie chcemy bynajmniej odpowiedzialności za to przerzucać na Hallerczyków, bowiem bardzo wątpliwy, aby „błękitnej armii” zależało w takiej chwili na demonstrowaniu jaskrawym pewnych kombinacji czy ukrytych celów politycznych. Odpowiedzialność za to, bo tak było, spada na tych, którzy z ukrycia przeprowadzili intrygę partyjną w tym celu, aby następnie zjazd Hallerczyków wykorzystać dla siebie, narzucić na niego piętno własne i podporządkować go zasadom endeckiej akcji, polegającej nawet na przekreśleniu ideowych wartości tego zjazdu.

Do zjazdu grudziądzkiego chytrze i podstępnie docepiono „Zjazd powiatowy” Obozu Wielkiej Polski. Obstawiono ten i tamten zjazd „swoimi ludźmi”, znanymi patronami nienawiści i czynnymi propagatorami walki z rządem. Aż rojło się od endeckich macherów tego stylu, co męczał wszędzie w naszym życiu publicznym. A że zależało im przedewszystkiem na zamąceniu uroczystości hallerowskich, na wybiu dla siebie kapitału partyjnego,

świadczy niezbitie sprawozdanie zamieszczone ze zjazdu w „Słowie Pomorskim”, przeplatane skandalicznymi kwiatuskami orientacji endeckiej.

Według „Słowa Pomorskiego” gen. Haller pono miał stwierdzić w swem przemówieniu, że „system obecny nie wejdzie w zwyczaj i że WKRÓTCE SIĘ TO WSZYSTKO SKONCZY, bo kraj, w którym taki system panuje niema prawa DOMAGAĆ SIĘ POWAŻANIA ZE STRONY PAŃSTW OBOCZYCH”.

Zbyt dobrze znamy i orientujemy się w akcji endeckiej i w różnych typach endecków, abyśmy mogli przypisywać te słowa gen. Hallerowi. Przecież są to wyświechtane komunały różnych wodzirejów endeckich, poczynając od postać Matłosa z Pelplina, a kończąc na redaktorach „Słowa Pomorskiego” w rodzaju p. Sachy i jego sprzymierzeńców Morzyckich, hańbiących godło państwowe, a paradujących tuż obok Hallerczyków w szeregach obwiepola. To, że ci działacze chcą patronować Obozowi W. P. — to ich rzecz, lecz, że chcą patronować „ideowo” zjazdowi Hallerczyków, z którymi nie wspólnego nie mają, ani wżemem broni, abyśmy się złączyli — to zakrawa na coś kompromitującego. Bo za taką samą przyczepkę, za hetkę-pętelkę trzeba uznać i paradowanie i „kazanie” „hetmana” Kulerskiego i innych z rodziny polityków, szukających wciąż pożywki i „przewrotowych” emocji politycznych, pp. Majów, Mazurów i tych, którzy najlepiej o tem wiedzą.

Rekord poprostu matadorzy endecy ustanowili, gdy chodziło o docepienie do „błękitnego zjazdu” obwiepola. Intryżka się powiodła i w zastawione sidła usiłowano nawet gen. Hallera. Pono z początku szło z tem nietego a nawet groziło katastrofą, alicji pod koniec „rozjaśniło się”, gdy gen. Haller zawitał na zebranie „młodych”, a potem mieczykami chrobrowskimi dekorował „starych” działaczy en-

SZCZEREJEGO ZAJĘCIA SIĘ KWESTJĄ ZŁAGODZENIA CIĘŻKIEJ DOLI BEZROBOTNYCH. Z drugiej strony winniśmy zdawać sobie sprawę, że nie jesteśmy tak zamożnym narodem, jak n. p. angielski, amerykański ani nawet jak niemiecki. Społeczeństwo polskie zdaje sobie też już jasno sprawę nie tylko z ciężkiego na nim obowiązku społecznego, lecz także z sposobu, w jaki zabrać się należy do złagodzenia doli bezrobotnych.

Zawiązują się dziś komitety powiatowe i miejsowe. Duchowieństwo ma od Episkopatu polecenie w tej pracy zbiorowej intensywnie brać udział. WSPOMNIANE KOMITETY BĘDĄ MOGŁY BARDZO WIELE DOBREGO ZDZIAŁAĆ, skoro tylko do systematycznej, naogół drobiazgowej pracy się zabiorą. W każdym razie do rozpacy niema żadnego powodu, ale

DUŻO DOBREJ WOLI I OCZYWIŚCIE OFIARNOŚCI — PRACY I PIENIĘDZY — BĘDZIE TRZEBA, ABY TAK AKTUALNE ZAGADNIENIE DOBY OBECNEJ MÓG ROZWIĄZAĆ.

W komitetach stwierdzono już, że za mało uwagi zwracano dotąd na to, by w wszelkich warsztatach pracy w pierwszym rzędzie zatrudniano ojców rodzin. Nie powinno jednakże się zdarzać, by osoby, które dla siebie i dla członków rodzin swoich mają minimum egzystencji z własnego już warsztatu pracy np. matorolni zatrudniani byli przy wyrębach i trzebieniach leśnych, przy których to pracach w pierwszym rzędzie zatrudniaćby należało bezrobotnych ojców rodzin. Stwierdzono także, że nie było odpowiedniej kontroli wsparcia prywatnych, udzielanych bezrobotnym tak, że wychowywano wielu bezrobotnych na zawodowych żebraków. Nie prowadzono także ścisłego wykazu t. zw. zawodowych bezrobotnych, którzy od wykonywania proponowanych im prac się uchylali, woląc być wsparciobiorcami, niż pracobiorcami. Będzie także koniecznym, aby komitety pomagały przy pośredniczeniu pracy.

Jeżeli komitetom pozatem się uda nakłonić społeczeństwo do DOBROWOLNEGO OPODATKOWANIA SIĘ czy to w gotówce, czy to w naturaljach, to komitety spełniłyby całkowicie tak ważne zadanie, a Rząd i Związki Komunalne resztę obowiązków wykonają. Spelnisz zadanie swoje komitety wykonałyby bardzo ważne zadanie ogólnopństwowe, gdy przyczyniłyby się również do konsolidacji polskiego organizmu społecznego.

(—) Dr. Alojzy Sobierajczyk.

deckich... Tak wynika ze sprawozdania „Słowa Pomorskiego”, jakby sam twórca błękitnej armii piastował urząd kontrolera, lub oboźnego w obwiepola.

Trochę więcej poczucia śmieszności w tej paradzie endeckiej, w jaką przyzobobili sami endecy zjazd hallerowski — nie zawadziłoby. Bo z mieczykami hallerowskimi paradowali i w Poznaniu obwiepolacy na uroczystości odsłonięcia pomnika Wilsona, gdzie nie wahali się demonstrować na rozkaz z góry okrzykami nawet wobec Głowy Państwa. Te same mieczyki zdobyły i aferzystów kieleckich. Te same mieczyki noszą ci, którzy myślą o separatyzmie na Pomorzu i tem karnią nadal społeczeństwo, lub co gorzej — knują i snują plany o krwawym przewrocie i zamachu stanu. Przecież głębo no o tem było nawet w prasie niemieckiej.

Zjazd Hallerczyków stał się — przypuszczamy i wierzymy — bez woli samych Hallerczyków odskocznią dla endecków. W sidła wciągnięto tych, którzy albo nie chcieli się zorientować, albo nie orientowali się. Jest to nowy dowód zerwania endeckiego w organizacjach tych, którzy krwią swoją i życiem przyczynili się do utrwalenia granic naszego państwa. Jest to nowy dowód szaleńczej akcji endeckiej, która niczego uszanować nie potrafi, nawet tej chwili podniosłej, gdy manifestuje się w obronie nienaruszalności naszych granic tak głośno, aby świat cały i nasi wrogowie wiedzili o tem, że naród polski jest jednością karną, nie skłóconą wewnątrz, a jednolitą na zewnątrz.

Działacze endecy czynią wszystko, aby ten nastroj w społeczeństwie osłabić i na nim zerować zawsze i wszędzie. Skończyć może się to fatalnie, gdyż społeczeństwo ma dosyć blagi bankrutujących działaczy endeckich, obwiepola i innych spiskowców opozycyjnych. I nie pozwoli, aby spiskowano i na szwank narażano całość państwa i ład wewnętrzny. (skł.)

Rozwój polskiej floty handlowej pomimo kryzysu ogólnoświatowego

W dodatku do sprawozdania Izby Przemysłowo-Handlowej w Gdyni czytamy, że okres gospodarczy od 1. 4. 1930 r. do 1. 4. 1931 r. był dla naszej floty handlowej mimo przeżywanego kryzysu okresem zarówno rozwoju jak i ekspansji morskiej. W tym bowiem okresie powstały nietylko nowe towarzystwa, ale również i dotychczasowe wzmogły swoją działalność.

Z czynnych towarzystw żeglugowych w omawianym czasokresie wymienić należy następujące:

„Żegluga Polska”, która uruchomiła w ub. roku stałą komunikację z portami bałtyckimi jak: Lipawa, Ryga, Rewlem, Tallinem i Helsingforem. Tonaż tego towarzystwa, składającego się z 10-ciu statków towarowych oraz 5-ciu mniejszych statków pasażerskich wynosił ponad 20.000 trj. Ogólna ilość przewiezionego towaru przez statki tego towarzystwa wyniosła ca 500 tysięcy tonn. Mimo znacznych trudności finansowych oraz gwałtownych wahań stawek frachtowych, towarzystwo to zamknęło rok gospodarczy z nieznacznym zyskiem.

„Polsko-Brytyjskie Towarzystwo Okrętowe”. Towarzystwo to obsługiwane przez 4 statki towarowo-pasażerskie o tonażu łącznym ca 11.000 trj. wzmogło również swoją działalność, która w pierwszym rzędzie obejmowała przewóz naszych artykułów eksportowych, jak bekony, wyroby masarskie, masło i jaja do Anglii. Ogólna waga przewiezionego towaru przez te statki wyniosła w ub. roku ponad 68.000 tonn. Zaznaczyć należy, że w II połowie ub. roku statki Polbrytu rozpoczęły regularny kurs między Gdynią a Londynem, co w dużym stopniu wpłynęło na podniesienie jakości naszych artykułów eksportowych, zapewnianą im świeżość. W dziale przewozu pasażerów zanotowano nieznaczny ruch, a to głównie wskutek ograniczenia do minimum emigracji do Stanów Zjednoczonych i Kanady.

„Polsko-Transatlantyczne Towarzystwo Okrętowe”. Statki pasażerskie tego towarzystwa „Polonia”, „Pulaski” i „Kościuszko” przejęły z rąk duńskich obsługiwane przedewszystkiem linią pasażerską do Ameryki. Silna konkurencja zagranicznych towarzystw żeglugowych przy równoczesnym ograniczeniu emigracji do krajów amerykańskich tłumaczy trudności z jakimi walczyć musiało omawiane towarzystwo. Ogólna ilość przewiezionych osób przeważnie emigrantów i reemigrantów, a częściowo i wycieczek zbiorowych wyniosła ponad 11.000 osób. Towarzystwo to w ciągu całego

okresu pracowało wydatnie nad spolszczeniem załóg okrętowych, którą doprowadzono do 90 proc. pod koniec ub. r.

Przedsiębiorstwo Okrętowe „Polskarob”. Rozwój tego jedynego prywatnego towarzystwa był bardzo pomyślny, gdyż wykazał 100 proc. wzrostu przewiezionego towaru. Głównym artykułem przewożonym był węgiel, eksportowany drogą morską do Norwegii, Szwecji i Niemiec. Wspomnieć należy, że ogólna ilość towaru przewiezionego na statkach towarzystwa wyniosła w ub. r. ponad 251.000 tonn towaru,

od początku zaś istnienia 470.000 tonn. Omawiane towarzystwo posiadało 4 statki, a mianowicie „Robur” III, IV, V i VI.

Reasumując ogólne uwagi dot. działalności naszej floty handlowej stwierdzić musimy, że mimo ogólnego światowego kryzysu gospodarczego, który objął wszystkie przedsiębiorstwa amatorskie, flota polska zdołała nietylko wyjść zwycięsko, ale również umocnić się i rozszerzyć swoją ekspansję, czego widocznym wyrazem były flagi polskie zawijające w szeregu portów zamorskich.

Nocna wizyta Prezydenta Łotwy złożona Bydgoszczy

Działo się to onegdaj o godz. 9 wieczorem, gdy przed niczego nie spodziewającym się posterunkowym zatrzymały się na ul. Długiej w Bydgoszczy dwa luksusowe samochody silnie oprószone i zabłocone, co zdradzało, iż nie mały szmat drogi już odwaliły. Elegancki dżentelmen siedzący u kierownicy jedno go ze samochodów poprosił przedstawiciela porządku publicznego łamaną polszczyzną o wskazanie mu najbliższego, skromnego i cichego hotelu. Wybór posterunkowego padł na hotel „Lengning”.

Przybywszy podziękowawszy ujmującym uśmiechem za informacje odgawiali we wskazanym kierunku. Posterunkowy przypatrując się bliżej umieszczonym z tyłu samochodu tablicom sygnalizacyjnym, mocno dziwował się dziwnym jakimś kabalistycznym wprost esom floresom i literom, nie mogąc się polapać, w którym to województwie zagadkowe te znaki mogłyby obowiązywać. Zrozumiał je portjer hotelu „Lengning” gdy automobiliści wręczyli mu paszporty łotewskie celem zarejestrowania w księdze meldunkowej hotelu jednak żdziwienie jego o mało nie groziło biednemu portjerowi przemianieniem się w słup soli, gdy po bliższym rozejrzeniu się w paszportach skapował, iż

MA PRZED SOBĄ SAMEGO PREZYDENTA REPUBLIKI ŁOTEWSKIEJ DR. KWIESISA

wraz z małżonką i adjutantem pułk. Kubitaisem. Rzecz naturalna, iż w hotelu zaroilo się jak w ulu.

Zawiadomiony o rzadkiej wizycie właściciel mieszczącej się w hotelu restauracji „Locarno” p. Władysław Kulp, czyniąc z wrodzoną mu gracją honoru gospodarza domu, starając się w mig wszelkie życzenia rzadkich gości jaknajskrupulatniej zaspokoić. Głód znakomicie wzmaga apetyt, to też prezydent Łotwy wraz ze swą rodziną wilczo polykał frykasy i bakalje, jakimi rozporządzała restauracja. Po smacznie spożytej kolacji

prezydent Kwiesis poprosił p. Kulpę o wpisanie się do jego pamiętniczka z podróży,

czemu też właściciel restauracji z widocznym wzruszeniem zadość uczynił. Po przespaniu nocy w hotelu Łotysze udali się w dalszą drogę

VIA POZNAŃ DO SZWAJCARJI.

Podkreślić należy, iż prezydent republiki łotewskiej wojażuje w najściślejszym incognito.

Prawda o zamiarach zlikwidowania Dyrekcji Lasów Państw. w Bydgoszczy

W prasie bydgoskiej od niedawna poruszana jest sprawa likwidacji Dyrekcji Lasów Państwowych w Bydgoszczy i przydzielenia jej terytorjum do dyrekcji poznańskiej i pomorskiej (toruńskiej).

Ostatnio „Dziennik Bydgoski” stwierdził, że sprawa pozostawienia tej instytucji w Bydgoszczy jest już zadecydowana i nic nie grozi Dyrekcji Lasów Państwowych.

W związku z tem, na podstawie wiadomości uzyskanych z strony miarodajnej możemy stwierdzić, iż rzecz przed-

stawia się następująco:

Sprawa zlikwidowania Dyrekcji Lasów Państwowych w Bydgoszczy pozostaje w łączności z oszczędnościami, jakie przedsięwzię Rząd — w związku z kryzysem gospodarczym i reorganizacją administracji. Po szczegółowych badaniach okazało się jednak, że przez zniesienie Dyrekcji bydgoskiej żadnej oszczędności się nie zrobi, gdyż musiałyby się powiększyć personel dyrekcji poznańskiej i toruńskiej o tyle ile dyrekcja bydgoska zatrudnia, a dalej terytorja

Przyczynki do dziejów panowania Niemców na Pomorzu

Sprawa regulacji rzeki Niechwaszcz w powiecie chojnickim

Regulacja rzeki Niechwaszcz w pow. chojnickim była oddawna sprawą palącą. Mimo to za czasów zaborczych nie mogła ona doczekać się realizacji i dopiero władze polskie zabrały się energicznie do tego dzieła, które dobiega obecnie końca, obdarzając ludność wielkimi terenami łąk, których brak przy lichych gruntach ornych przyczyniał się do nędzy miejscowych rolników. Dlaczego Niemcy nie mogli się zdobyć na regulację, wyjaśnia nam następujące pismo Prezesa Rejencji w Kwidzynie z dnia 17 czerwca 1913 r. (Nr. dz. I A 3425) do Landrata w Chojnicach:

„Jak panu wiadomo, Królewska Rejencja — Wydział Leśny zajmuje wobec projektu rzeki Niechwaszcz stanowisko odmowne. Podniosła ona w dwóch kierunkach wątpliwości przeciwko temu projektowi.

Popierwsze widzi ona w zamieszczonej sprzedaży łąk, oznaczonych na mapie literą k (obszar fiskalny Waldhaus) niepożądane rozdrobienie własności państwowej, nie dające się pogodzić z jego dą-

niem do zaokrąglania w miarę możliwości państwowych obszarów leśnych. Położony bezpośrednio przy lesie państwowym obszar Waldhaus w razie przejścia w posiadanie samorządu stanowiąby szczególnie niepożądaną połącz, wrzynającą się w posiadłość państwowe, przy której wszelkie niedogodności takich połąci wystąpiłyby w szczególnie wysokim stopniu.

Pozatem cała meljoracja, jakkolwiek spowodowana została względami na interes kultury kraju, nie zastępuje na poparcie, z punktu widzenia narodowego, ponieważ są w niej zainteresowani prawie wyłącznie rolnicy polscy. Wzmocnienie niemieckie nie nastąpiłoby wskutek meljoracji. Urządzenie nowych niemieckich osad kolonizacyjnych na obszarze Waldhaus nie jest wskazane zarówno ze względu na grunt nie nadający się pod budowę (trzęsawiska), jak ze względu na brak potrzebnych gruntów uprawnych.

Rolnicy polscy z Pustek byłiby może skłonni do sprzedaży posiadłości swych nie

Zjazd Stow. Młodzieży Polskiej z powiatów nadmorskich

W dniu 16 bm. odbył się w Gdyni zjazd Stow. Młodzieży Polskiej z pow. nadmorskich. O godz. 11 rano uczestnicy zjazdu w liczbie około 1000 osób udali się z gmachu szkoły powszechnej do kościoła na nabożeństwo, po czym na ul. 10 lutego odbyła się defilada oddziałów.

O godz. 2 popoł. nastąpiło otwarcie Zjazdu na placu przed hot. Kaszubskim. Zagał Zjazd ks. dziekan Roszczynialski, udzielając następnie głosu ks. prałatowi Rogali z Pelplina, który przemawiał w imieniu ks. biskupa Okoniewskiego. W dalszym ciągu przemawiał p. wiekom. Rządu Bederski, wzywając młodzież kaszubską do silnego zespolenia się w organizacji i pozytywnej pracy dla dobra całego państwa oraz szereg innych mówców. Zjazd zakończono około godz. 4 popoł.

Wielki pożar młyna w Kowalewie

Dnia 15 bm. o godz. 7 powstał pożar w młynie parowym w Kowalewie. Ogień zniszczył doszczętnie młyn, wyrządzając szkodę na sumę około 40.000 zł.

Młyn ubezp. nie był. Ogień powstał prawdopodobnie od tarcia się łożysk maszyny. Dochodzenia w toku.

Smiały napad banducki na szosie pod Lidzbarkiem

W ub. czwartek o godz. 12.15 na szosie Lidzbark — Wiclun wskoczył nieznanymi osobami na przejeżdżającą furmankę rolnika Zalewskiego Józefa z Wiadrowa (pow. Sierpc) i oddał jeden strzał w kierunku Zalewskiego, raniąc go w głowę powyżej lewego oka.

Napastnik, zrzucony z wozu przez poszkodowanego i jego syna, oddał drugi strzał, który na szczęście jednak chybił.

Rana Zalewskiego nie jest niebezpieczna. Zarządzony pościg nie doprowadził narazie do ujęcia bandyty.

Lubawa

— Zagrody płoną. W nocy na 10 bm. o godzinie 2 powstał pożar w zabudowaniu kowala Paprockiego Franciszka w Rumienicy. Ogień zniszczył dom mieszkalny z chlewem oraz część sprzętów domowych wyrządzając szkodę na sumę 4000 zł. Ogień powstał od lampy naftowej wiszącej w kuchni, od której zapalił się sufit.

Dnia 13 bm. około godz. 1 powstał pożar w zabudowaniach chałupnika Tredera Teodora w Chroślu. Ogień zniszczył stodołę, chlew i szopę wraz ze zbożem i drobiem, wyrządzając szkodę na sumę 3000 zł. Na szkodę lokatorów: poszkodowanego Podlaszewskiej Anny spaliły się 2 świny, 1 koza i 14 kur łącznej wartości 180 zł, które ubezp. nie były. Przyczyny pożaru nie zdołano narazie konkretnie ustalić, istnieje jednak podejrzenie zbrodniczego podpalenia.

tych dyrekcji powiększyłyby się niezmiernie, co utrudniałoby administrowanie.

Dlatego też czynniki miarodajne odstąpiły od zniesienia Dyrekcji Lasów Państwowych.

Golub

— Dawny kryminalista dygnitarzem OWP W dalszym ciągu informacji o kierowniku O. W. P. niejakim Wł. Szczyglińskim, który był karany za złodziejstwa więzieniem „Głos Wąbrzeski” podaje dalsze szczegóły o działalności p. Szczyglińskiego z Dobrzyńska nad Drwęcą. Szczygliński od szeregu lat piastował mandat radnego miasta i jednocześnie zajmował stanowisko członka Komisji Szacunkowej od spraw podatku cmentarnego w Rypinie. Na skutek jego przestępnej działalności dobroszaska Rada Miejska przepisana większością głosów wykluczyła go z grona radnych, a prezes Izby Skarbowej w Warszawie udzielił mu dy misji z grona członków Kom. Szac. uznając, że tego rodzaju człowiek nie może uczciwie pracować dla państwa i społeczeństwa. Mimo stwierdzonych czynów hańbiących p. Szczygliński nie poprzestał na tem i wniósł odwołanie do władzy wyższej oczywiście z wynikiem negatywnym. Gorąco mu w tem pomagał jego kolega w Radzie p. L. Warszawski, który tak przyjął do serca usunięcie Szczyglińskiego, że sam złożył mandat radnego. — Sądził, że bez jego udziału miasto przestanie istnieć, gdy tymczasem Rada M. i Magistrat bez tych dwóch „działaczy społecznych” i za cietrzewionych partyjników ondeckich z powodzeniem się obywał, pocieszając się utartym przysłowiem, że „Baba z woza koniom lżej”.

Kościuszyna

Dobre towarzystwo. „Gazeta Kościuska” w nr. 92 ogłosiła, iż nie odpowiada za długi zwolnionego z pracy swego współpracownika Jana Bielawy. Tymczasem p. Bielawa ogłosił w „Pomorzaninie” oświadczenie swoje donosząc, że chodzi tutaj o długi za ciągnięte przez „Gazetę Kościuską” i że sprawa znajdzie epilog gdzieś indziej.

Nie ma co mówić — dobre towarzystwo Okpię chce jeść drugiego i walą się oświadczenia. Ciekawi jesteśmy komu się uda.

KRONIKA

środa
19
sierpnia

TORUN
Kalendarzyk rzym.-kat.
Wtorek Heleny
Środa Marjan i Ruf.

— Stan wody w Wiśle z dnia 17. 8.: Zawichost +1.10, Warszawa +0.76, Toruń +0.21, Fordon +0.35, Chełmno +0.04, Grudziądz +0.25, Korzeniewo +0.50, Piekło -0.28, Tczew -0.46, Einlage +2.22, Schiewenhorst +2.48.
— Stan pogody. Ciężka pogoda w dniu wczorajszym o godz. 11-tej +19. Przewidywany przebieg pogody w dniu dzisiejszym: w ciągu dnia zachmurzenie zmienne, z większymi rozporządzeniami. Umiarkowane ciepło.
— Nocny dyżur aptek. Do środy dnia 19 bm. włącznie dyżuruje apteka „Centralna“ ul. Chełmińska.

Repertuar Teatru Miejskiego:
Wtorek, 18 b. m. o godz. 20 — „Roxy“.
Środa, 19 b. m. o godz. 20 — „Czar walca“.
Czwartek, 20 b. m. o godz. 20 — „Rewja nad rewjami“.
Piątek, 21 b. m. — Teatr nieczynny.

Repertuar kin:
Palace, ul. Mickiewicza — „Kajdany na miętności“.
Światowid, ul. Prosta — „Raj zakochanych“ z Vima Banky.
Lux, ul. Strumykowa — „Rapsodia węgierska“.
Corso — „Legjon pograniczny“.

Z miast

— Osobiste. Starosta Grodzki p. Stanisławski wyjechał na krótki urlop wypoczynkowy. Kierownictwo Starostwa Grodzkiego objął na ten czas p. Wincenty Dołycki ze Starostwa Powiatowego.

— Starosta Krajowy p. Łącki wrócił w dniu wczorajszym z urlopu wypoczynkowego i objął urządowanie.

— Srebrne gody małżeńskie. Uroczystość 25-lecia pożycia małżeńskiego obchodzą w dniu dzisiejszym p. Jan Dondalski z małżonką swą Augustyną z Gerchów, zamieszkali przy ul. Kłoniczka 1. Jubilatowi „Ad multos annos“.

— Wpisy do Konserwatorium. Konserwatorium Pom. Tow. Muzycznego w Toruniu przyjmuje zapisy od nowowstępujących w kancelarii w godzinach od 11—14 codziennie od dnia 20 sierpnia b. r. Egzaminy wstępne od dnia 25 od godz. 12—14. Oplata szkolna wynosi: 25 zł na kursie przygotowawczym, 37 zł na niższym oraz 30 zł na średnim i wyższym. W klasie śpiewu 30 zł na kursie niższym, 35 zł na średnim i 40 zł na wyższym. Wpisowe 10.

— Rzodkiew wagi 2,25 kilo. Inż. K. Ulatowski wyhodował w swym ogrodzie przy ul. Legionów rzodkiew wagi 1 1/4 kilo. Druga z tych okazów waży 2,25 kilo. Rzodkiewie te wyhodowane z nasion firmy B. Hozakowski w Toruniu, aczkolwiek wyjątkowej wagi, nie różnią się zbyt od reszty wyhodowanych na tym samym zagonie. Wszystkie wydobyte z ziemi rzodkiewie ważyły dotychczas 1/2—1 kg., przyczem są bardzo smaczne i nie zdrzewiały.

— Ruch ludności. W czasie od 9—15 sierpnia 1931 r. zgłosili urodzenia: Antoni Drygałski, urzędnik magistr., syna; Paweł Schwanke, mistrz piekarski, syna; Franciszek Nasarzewski, zecer, syna; Feliks Kuraszewicz, muzyk, syna; Zygmunt Paszkiewicz, st. sierżant, syna; Franciszek Plitta, robotnik, syna; Franciszek Słaby, kupiec, syna; Stefan Witowski, robotnik, syna; Józef Podlasiński, kupiec, syna; Edmund Niewiarowski, kapitan, córce; Stefan Gutfeld, stolarz, syna; Jakób Lipatów, mechanik, córce; Jan Dąbrowski, robotnik, syna; Władysław Wielosiński, gatrowy, córce; Alojzy Tarczyński, bufetowy, syna; Bernard Dybowski, mistrz mechaniczny, syna; Jan Rojek, robotnik, syna; Antoni Piotrowski, handlarz, syna; Walenty Roniejko, zofer, syna. Nieślubnych zgłoszono w tym czasie: chłopców 4, dziewcząt 3.

— Ruch pocztowy w miesiącu lipcu w świecie cyfr. Ruch pocztowy telegraficzny i telefoniczny w Toruniu w ub. miesiącu przedstawia się jak następuje: nadano 512.814 listów, listów poleconych 29.515, paczek 3.130, przekazów pocztowych i telegraficznych 10.209 na sumę 927.954, wpłat i wypłat P. K. O. 12.444 na sumę 3.221.922 zł, czasopism wysłano z Torunia 118.000, rozmów telefonicznych miejscowych skutecznością 1.040.000, zamiejscowych 16.900. W tym czasie nadeszło 632.400 listów, 25.680 przesyłek poleconych, 3.770 paczek, przekazów pocztowych i telegraficznych 11.840 na sumę 808.860, wpłat i wypłat P. K. O. 4.310 na sumę 483.155, czasopism nadeszło 67.000, telegramów 2.990.

Brak dozoru i nieudolność dyrekcji naraziły Kasę Chorych na straty sięgające 100 tysięcy złotych

Nadużycia i oszustwa popełnione w toruńskiej Kasie Chorych są w dalszym ciągu przedmiotem szczególnych dochodzeń. Niezależnie od rewizji, komisaryczny zarząd Kasy przeprowadza reorganizację całego aparatu administracyjnego.

W związku z ujawnionymi nadużyciami, zwolniony został ze stanowiska dotychczasowy dyrektor Kasy Gordon, który jako b. kierownik Kasy ponosi odpowiedzialność za karygodne nieporządki, jakie w Kasie panowały, a które umożliwiły dokonanie nadużyć.

W dniu wczorajszym objął urządowanie nowomianowany kierownik

Kasy Chorych p. Marjan Jakubowski, komisarz rewizyjny z Poznania.

Zupełna nieudolność i nieumiejętność administrowania aparatem Kasy Chorych oraz karygodny brak dozoru i kontroli, naraziły Kasę Chorych, za czasów sprawowania rządów przez b. dyrektora Gordona, na poważne straty, sięgające 100 tysięcy złotych.

Dotychczasowe dochodzenia ujawniły, że b. dyrektor Kasy Gordon powiadomiony został o nadużyciach, popełnianych przez inkasentów już przed 2 laty, jednak sam bliżej sprawy nie zainteresował się. Poprzestął wówczas na powierzeniu przeprowadzenia tylko dorywczej kontroli młodszemu

urzędnikowi Fredrichowi, który kontroli żadnej nie przeprowadził. Fredrich, jak wynika z przeprowadzonych dochodzeń, był w zmwowie z inkasentami i w przeddzień przybycia komisji rewizyjnej z Poznania, zbiegł z Torunia.

Ukrócenie nieporządków i wyłączenie nadużyć dwa lata temu nie naraziłoby Kasy na tak poważne straty.

Jak dalece forytowano inkasentów i jakie wprost niewiarogodne panowały stosunki za czasów p. Gordona, świadczy fakt, że do obliczania prowizji zaliczano inkasentom kwoty, podjęte przez nich w bankach, a nie mające nic wspólnego z inkasem składek jak również kwoty z okręgu obejmującego instytucje państwowe, które były wyłączone z inkasa, przez co również narażono Kasę na poważne straty.

Dla ilustracji przytoczymy taki kwiatuś: inkasent podjął dla Kasy z rachunku bieżącego Kasy w jednym z tutejszych banków kwotę 10.000 zł., otrzymując za podjęcie tej sumy 1 1/2%, czyli 150 złotych.

Nieudolność dyr. Gordona w administrowaniu instytucją uwydatniła się również w innych resortach, jak księgowość, wydział rachunkowy itd., w których, dzięki brakowi dozoru, wytworzył się zupełny chaos.

Nie wyciągnięto żadnych konsekwencji z wyraźnego nadużycia, jakie popełnił kasjer Raczyński w lutym 1930 r., przywłaszczając sobie sumę 217 zł, która miała zostać przekazana jednemu z członków Kasy. Suma ta, wskutek mylnie podanego przez kasję adresu, nie została doręczona adresatowi. Poczta zwróciła przekaz Kasie, kasjer Raczyński jednak wpływu nie zaprzychował i gotówkę sobie przywłaszczył. Na kilkakrotnie mianita ze strony członka Kasy, Raczyński wysłał podaną kwotę, rozchodując ją po raz wtóry w Kasie.

Dopiero pod naciskiem dyrektora Raczyński po upływie 3 miesięcy zwrócił Kasie pieniądze przywłaszczone sobie z pierwszego przekazu.

Przytoczone powyżej fakty świadczą wymownie o tem, że nadużycia w Kasie takich rozmiarów mogły dosięgnąć tylko dzięki brakowi dozoru i kontroli. To karygodne zaniedbanie ze strony dyrekcji, ten zupełny brak dozoru, nie można nazwać inaczej, jak tolerowaniem machinacji inkasentów na szkodę Kasy Chorych.

Złodziejki w roli służących

W związku z wypadkami kradzieży dokonawanymi przez służbę domową, a które w ostatnim czasie stale się mnożą, policja ostrzega przed zbyt lekkomyślnym przyjmowaniem służby.

Zdarzają się często wypadki, że złodziejki, występujące w roli służących, po kilkudniowym, często nawet po kilkugodzinnym pobycie w domu chlebobdawców, okradają ich z najcenniejszych przedmiotów. Prowadzenie dochodzeń w takich wypadkach napotyka często na trudności, gdyż złodziejki legitymują się po części fałszowanymi papierami i występują pod fałszywymi nazwiskami.

Przed przyjęciem do służby należy dokładnie zbadać papiery, świadectwa i zaświadczenia, ubiegających się o pracę służących, a w razie wątpliwości co do autentyczności świadectw, należy poinformować się u odnośnych władz śledczych, czy dana osoba nie figuruje na liście złodziejek mieszkaniowych.

Ostrzeżenie

Miejscowych pp. Kupców i przedsiębiorców odwiedza jakiś akwizytor, który proponuje ogłoszenia do t. zw. „Książki ulgowej“.

Ponieważ cała akcja reklamowa jest obliczona na naiwność ogłaszających i nie daje absolutnie żadnych korzyści, a naraża na wyzysk, przeto P. T. Członków przestrzegamy przed udzieleniem zleceń tym osobnikom.

Towarzystwo Kupców Chrześcijańskich.

Budowa pomnika poległych 63 p. p. weszła w stadium końcowe

Budowę pomnika poległych 63 p. p. rozpoczęto jesienią ubiegłego roku, po zatwierdzeniu projektu przez Departament Sztuki w Ministerstwie W. R. i O. P.

Prace budowlane oddano w drogę przetargu firmie A. Rosochowicz z wyłączeniem robót kamieniarskich, które prowadzi Komitet w własnym zakresie.

Przed pierwszymi mrozami wykończono betonowy fundament i cokół kamienny, na którym pobudowano kilka warstw kamiennych właściwego trzona pomnika. Z wiosną roku bieżącego Komitet dokonał wyboru nowego prezydium, w skład którego wszedł p. inżynier Kołek jako prezes, a ks. prałat Sienkiewicz jako wiceprezes.

Usiłowania nowego prezydium szły i idą w kierunku wykończenia pomnika w ciągu bieżącego lata. Dotychczas wyprowadzono budowę do wysokości blisko czterech metrów, tak, że do ukończenia budowy brak jeszcze przeszło czterech metrów. Obecnie obrabia się jeszcze kamień do ostatniej części, częściowo już zwieziony i niebawem podjęte zostaną dalsze prace.

Ozdoby metalowe, mianowicie orzeł, kuty w miedzi, także panoplion i urna do przechos-

wania ziemi z pobojuwisk, zostały w rysunkach szczegółowych opracowane przez autora pomnika, inż. arch. K. Ulatowskiego i już przez władze wojewódzkie zatwierdzone. Wkrótce można się spodziewać wykonania ich w naturze.

Pomnik, zakosztorysowany na sumę ca. 36.000 złotych, mógłby być wykończony w tempie daleko szybszym, niestety Komitet walczy z trudnościami finansowymi. Dotychczas wydano mniej więcej dwie trzecie sumy preliminowanej. Wykończenie pomnika nie przekroczy ram określonych kosztorysem. Dotychczasowe sumy zebrane zostały drogą składek publicznych.

Przypuszczać należy, że szerokie warstwy społeczeństwa, widząc, że realizacja pomnika przybrała formy konkretne, co więcej, zbliża się ku końcowi, zechce dalszą ofiarnością do pomocy Komitetowi do ostatecznego wykończenia dzieła i w ten sposób z tyłu już projektowanych w Toruniu pomników jeden przecież istotnie stać będzie, ku czci poległych bohaterów, a zarazem jako dowód, że społeczeństwo nasze umie uczyć bohaterstwo i o krwi za Ojczyznę przelanej pamięta.

Z życia Tow. Restauratorów

Sprawa podatku turystycznego — Wystawa przemysłu gastronomicznego

Przy licznych udziałach członków odbyło się w ubiegłą środę w sali „Eldorado“ miesięczne zebranie Towarzystwa Restauratorów w Toruniu. Obradom przewodniczył prezes p. Penkalla.

Po omówieniu szeregu spraw administracyjnych, omawiano kwestję podatku turystycznego, który, według dotychczasowego projektu ustawy, wynosić ma 1% od płaconego rachunku. Sprawa ta będzie przedmiotem obrad specjalnego zebrania Centralnego Zarządu w Warszawie, który zajmie odpowiednie stanowisko po opracowaniu przez sfery miarodajne konkretnego projektu ustawy o podatku turystycznym.

W odpowiedzi na liczne interpelacje, zgłoszone z łona członków, w sprawie wypadków cofnięcia koncesji na wyroby tytoniowe przez Urzędy Skarbowe, prezes Penkalla wyjaśnił, że

prawo nadawania i cofnięcia koncesji na wyroby tytoniowe przelane zostało z Izby Skarbowych na Urzędy Skarbowe.

W sprawie rozpoczęcia walki z potajemnym wyszynkiem zaakceptowano stanowisko, zajęte przez Centralny Zarząd. Dłuższą dyskusję wywołała sprawa projektowanej Wystawy Przemysłu Gastronomicznego, której zorganizowaniem zajął się Zarząd Centralny Związku. Wystawa przemysłu gastronomicznego połączona z Międzynarodowym Zjazdem Restauratorów odbędzie się w Warszawie w roku przyszłym. W wystawie tej weźmie również udział miejscowe Towarzystwo Restauratorów.

Po wolnych głosach i omówieniu całego szeregu spraw wewnętrznych, p. prezes Penkalla zebranie solwował.

Z sali sądowej Ukarani za fałszywe doniesienie

Na porządku dziennym prawie są wypadki, że osoby przegrtywające procesy cywilne, występują z doniesieniami do prokuratury, obwiniając swoich przeciwników o fałszywe zeznania pod przysięgą. Sprawy takie, mające często tło zemsty, zabierają niepotrzebnie czas prokuraturze, władzom śledczym i sądowym, a ponadto Skarb Państwa ponosić musi koszty tych dochodzeń.

Jeden z takich wypadków miał ostatnio znowu miejsce w procesie cywilnym między małżonkami Rutkowskimi a ich krewną Wiśniewską. Po skończonym procesie, który wypadł na korzyść tej ostatniej, Rutkowscy wnieśli oskarżenie na Wiśniewską, zarzucając jej krzywoprzysięstwo. W wyniku przeprowadzonych dochodzeń stwierdzono, że doniesienie Rutkowskich nie polegało na prawdzie.

W ubiegły poniedziałek po przeprowadzonej rozprawie, sąd uznał Rutkowskich winnymi fałszywego doniesienia i wydał wyrok, skazujący Rutkowskich na 6 miesięcy więzienia.

5 letnia dziewczynka pod kołami samochodu

Wczoraj wieczorem przejechała została przez taksówkę samochodową nr. 54 na ul. Chełmińskiej 5 letnia dziewczynka Genowefa Wicińska (z ul. Jęczmiennej). Dziewczynka doznała okaleczenia nóg, które opatrzone w szpitalu gdzie ofiarę wypadku zatrzymano. — Stan dziewczynki nie budzi żadnych obaw.

Z teatru

— Pożegnalne przedstawienie operetki „Czar Walca“ Oskara Straussa w środę, dnia 19 b. m. o godz. 20.

Bandycki napad endecki O. W. P. na kolejara w Tczewie

Zbitego do bezprzytomności kolejara obwiepolacy zawlekli w krzaki, łamiąc mu przy tem kilka żeber

Od dłuższego już czasu cała prasa pomorska z pod znaku ND nieprzebierając w środkach prowadzi ostrą kampanję przeciwko Związkowi Strzeleckiemu, starając się obniżyć autorytet tej organizacji w oczach społeczeństwa.

Metody, jakimi walkę tę prowadzi opozycja wywołują słuszne wyrazy pogardy dla prowodyrów tej akcji, którzy przez oszczerstwa i notoryczne kłamstwa chcą nastawić opinię społeczeństwa przeciwko Związkowi Strzeleckiemu. Komenda Okręgu Związku Strzeleckiego zupełnie oficjalnie stwierdziła, że wszelkie doniesienia o rzekomych awanturach Strzelca polegają na bezczelnych kłamstwach, które mają jasne cele.

Równocześnie z akcją przeciwko Strzelcomi prowadzi się intensywną pracę organizacyjną O. W. P. zwołując zebrania placówek i dekorując „zasłużonych” mieczkami Chrobrego. Na łamach pism endeckich czyta się stale — wspaniałe, imponujące zebranie o podniosłym nastroju. Jak w rzeczywistości wyglądają te zjazdy świadczą może najlepiej zjazd obwiepolskich wojsków w Tczewie, na który przybyło aż 53 wojsków.

O podniosłym zaś nastroju zjazdu może świadczyć barbarzyńskie pobicie i zmasakrowanie dzelnego Polaka rodowitego Pomorzana, gorliwego katolika p. Makowskiego.

W oczach wszystkich obecnych bojówka obwiepolska pobila Makowskiego do nieprzytomności, poczem zawlekła go w krzaki połamała kilka żeber, powykręcała palce i okradła z gotówki i dokumentów.

Ofiarę zewierzonych partyjników odwieziono do szpitala, gdzie leży w stanie bardzo groźnym.

Niezwykle charakterystycznym jest, że w chwili, gdy zemdlną ofiarę w bandycki sposób ciągnięto w krzaki, przyglądało się

temu kilkanaście osób, a między innymi i prezes Wrycza.

Fakty te najlepiej świadczą o tem, czym jest O. W. P., który walczyć już zaczyna o palmę pierwszeństwa z bandami hitlerowskimi, które przed niedawnym w podobny nieludzki sposób napadły marynarza polskiego Jeżyka.

Porównując oba te wypadki stwierdzić należy, że O. W. P. prześcignęło hitlerowców. Bandycki sposób pobicia polskiego

kolejarza Makowskiego przez O. W. P. najdzie niewątpliwie swój epilog w sądzie, a sądzić należy, że ci wszyscy, którzy nieopatrznie pozwolili się wciągnąć, czy dekorować mieczkami Chrobrego, wystąpią z tej organizacji, nie chcąc brać chociaż w części odpowiedzialności w bandyckich na padach tych, którzy zatracili nietylko poczucie zasad chrześcijańskich, ale i poczucie człowieczeństwa.

Rok żywego człowieka w ciemnym grobie

Tortury obłąkanego w żelaznych pętach rodziny

W Kosowie Poleskim krążyła od dłuższego czasu już pogłoski, że rodzina Szostałów w okrutny sposób znęca się nad 22-letnim Piotrem Szostałą, umysłowo chorym. Kiedy udało się kilku sąsiadom wtargnąć do komórki chorego, rzeczywistość przeszła wytwory najbujniejszej wyobraźni. Chorego znaleziono w komórcie bez ubrania, leżącego na gołej ziemi. Wskutek braku dostępu powietrza, w norze panowała woń nie do zniesienia. Obłąkany wycieczony był do ostatnich granic. Tortury chorego, zadawane przez nieludzką rodzinę, zwiększały roje much i wszelkiego rodzaju robactwo. Jak ustalono, nieszczęśliwy był więziony od roku, t. j. od czasu odebrania

go przez rodzinę ze szpitala Jana Bożego w Warszawie. Chory, który należy do niebezpiecznych furjatów, w chwilach szaleństwa był kępowany żelaznymi pętami, które mu zakładano na nogi. Do czasu śmierci matki swej, chory znajdował troskliwą opiekę, kiedy jednak jej nie stało, zaczęły się dlań katusze, zadawane przez ojca i rodzeństwo.

Piotr Szostała, jak ustalono, był chłopcem rokującym duże nadzieje. Uczył się b. dobrze i uczęszczał do kl. 6 gimn. w Słoniemiu. Po ukończeniu szkoły chciał wstąpić do seminarjum. Choroba pokrzyżowała jego plany.

Prąd o napięciu 5000 wolt zabił małżonków

Mieszkańcy przedmieścia warszawskiego Okęcia, 38 l. Józ. Stolarski i żona jego 36 l. Zofia w ub. sobotę udali się z dziećmi na spacer.

O godz. 10 wiecz. Stolarscy wracali do domu. Idący pierwszy S. z córką 17 letnią Polą zawadził o zerwany przewodnik do oświetlenia elektrycznego przewodzący prąd o napięciu 5000 wolt i upadł, przy czem drut pozostał pod sztyką.

Dziewczynka pobiegła z krzykiem do matki, która przypuszczając, iż mąż, nieco podchmielony upadł, zawadziwszy o kamień schwyliła męża za rękę, lecz w tejże chwili została również porażona śmiertelnie.

Zaalarmowana Kowalska również zamie rzała pospieszyć z pomocą, lecz ujrawszy iskry z zerwanego przewodnika cofnęła się i pobiegła do pobliskich zakładów „Skody”, skąd zaalarmowano Pogobowie. Lekarz skonstatował

ŚMIERĆ MAŁŻONKÓW WSKUTEK PORAZENIA PRĄDEM.

Okazało się, iż na pół godziny przed tragicznym wypadkiem, kilku uczestników uroczystości imieninowej wyszło przed dom, strzelając na wiwat z rewolwerów w górę.

Wprawdopodobnie jedna z kul przecięła przewodnik.

Wstrząsający wypadek na zawodach kolarskich w Warszawie

Tor kolarski na Dynasach w Warszawie był widownią wstrząsającego wypadku. Podczas międzynarodowych zawodów kolarskich za prowadzeniem motocykli, w czasie biegu finałowego na dystansie 30 klm. wywiązała się zacięta walka między kolarzami pędzącymi z szaloną szybkością za motocyklami.

W pewnej chwili motocyklista Wiśniewski wpadł na kolarza Popończyka jadącego tuż za motorem Turowskiego. POPOŃCZYK RUNĄŁ NA BETON. Wiśniewski jednocześnie chcąc uniknąć zderzenia z Turowskim skicrował maszynę ku

barjerze, na którą wpadł z całym impetem. Siła uderzenia była tak wielka, że motocyklista wyleciał w górę z siodełka i spadł na trybunę; jednocześnie runął na ziemię jadący za Wiśniewskim Resiger.

Wśród publiczności powstał popłoch, rzucano się na ratunek. Kolarze Popończyk i Resiger podnieśli się o własnych siłach, odnieśli bowiem na szczęście nieznaczne potłuczenia. Natomiast motocyklista Wiśniewski doznał ciężkich obrażeń i złamania nogi.

CHELMNO

— **Bacność bezrobotni.** W ostatnich dniach odbyła się w Starostwie, pomiędzy pp. star. Ossowskim i burm. Hądzlikiem z jednej strony, a przedstawicielami związków rolniczych z drugiej strony, konferencja, na której uzgodniono zapotrzebowanie bezrobotnych m. Chelma do prac rolnych na majątkach pow. chelmińskiego. Na tejsze konferencji uchwalono stawki płacy. W związku z tem Magistrat m. Chelma zobowiązał się ubezpieczyć robotników danych na majątki w państw. funduszu bezrobocia, ale tylko tych, którzy na podstawie specjalnej umowy będą wysłani przez Magistrat m. Chelma.

— **Sprawy wojskowe.** W ostatnich dniach bawił tutaj na inspekcji oddziałów wojskowych generał Burchardt - Bukacki, który we czwartek, dnia 13 bm. opuścił Chelmo.

Dnia 15 bm. wyjechał 66 p. p. na ostre strzelanie do Grupy, gdzie zatrzyma się do dnia 20 bm., poczem mają nastąpić ćwiczenia polowe.

— **Związek Elektryfikacyjny Chelmo-Świecie-Toruń** zawiadamia, że z powodu malowania konstrukcji żelaznych linii wysokiego napięcia na odcinku Gródek-Brzozowo, wstrzy ma się na dzień 16, 23 i 30 sierpnia wzgl. 6-go września o godz. 8-16 dostawę energii elektrycznej. 6-go września energia będzie wstrzymana, w razie niepogody jednego z poprzednich dni.

— **Wycieczka 4-ch harcerzy z I druz. chelm. żeglarskiej,** odbyła się dnia 9 bm. W wycieczce wzięli udział druhowie: Głowacki Stefan, Domagański Edmund, Grzywaczewski Leon i Gącerzewicz Zdzisław. Wycieczkę urządzono na 2 kajakach, zbudowanych przez druha Głowackiego, w górę Wisły. W przeciągu 10 godzin wycieczkowicze przebyli trasę 70 km.

— **Kobiety-aresztantki** przybyły do majątku do prac rolnych. Aresztowanym towarzyszą funkcjonariusze więzienia i dozorca.

4 groby królewskie odkryto przypadkowo w katedrze wileńskiej

Robotnicy pracujący w podziemiach katedry wileńskiej dokonali nader doniosłego odkrycia. Oto w kaplicy św. Kazimierza natrafili na kryptę, w której zauważono róg trumny. Robotnicy niezwłocznie przerwali pracę i o odkryciu swem zawiadomili kurję metropolitalną i władze.

Według przypuszczenia, w podziemiach kaplicy spoczywają zwłoki króla Aleksandra, króla Władysława IV, oraz królowej Elżbiety i królowej Barbary.

W celu zbadania grobów królewskich, zbierze się w poniedziałek komisja historyczna, powołana w tym celu przez kapitułę wileńską.

Podgórz

— **Z życia Zw. Strzeleckiego.** W ub. piątek odbyło się w przepelnionej członkami świetlicy zebranie ogólne oddziału Zw. Strzeleckiego w Podgórzu. Obradom przewodniczył ob. prezes Szpica, protokół prowadził ob. sekretarz Kobędza. Na wstępie odczytano pismo ob. Kobędzy, w którym zawiadamia, że składa urząd sekretarza oddziału na przeciąg 1 i pół miesiąca. Prezes obywatel Szpica podziękował w serdecznych słowach ob. Kobędzy za mrawczą współpracę w zarządzie, oraz wykazał usługi, które ustępujący sekretarz oddał oddziałowi w pierwszych początkach jego istnienia.

Funkcję sekretarza powierzono ob. por. rez. Deutowski, który wraca w tych dniach z ćwiczeń rezerwowych.

Zebrani upowaznili Zarząd, by pisemnie wezwał tych panów do porządku, a w razie niezaprzestania zaczepek, ma wystąpić z odpowiednią interwencją do miarodajnych czynników.

Szczegółowe sprawozdanie z biegów na przełaj w dniu 2 bm. zdał ob. komendant Stan. Dąbrowski, dziękując wszystkim za osiągnięte wyniki i zachęcając w serdecznych słowach do dalszej pracy, dziękując jednocześnie ob. dr. Białopolekiemu za bezinteresowne badanie zawodników.

Ob. zast. komendanta Fr. Kowalski, uzupełniając sprawozdanie komendanta omówił bardzo rzeczowo sprawę umundurowania, w wyniku czego powierzono mu jednogłośnie opiekę nad mundurami. — Następnie zobrazował ob. prezes Szpica szeroko i szczegółowo projekt urzędzenia w dniu 6 września br. święta sportowego i strzeleckiego i odczytał ustalony program święta oraz wezwania, wysłane do poszczególnych oddziałów.

Według tego programu wezmą w święcie udział wszystkie oddziały z Torunia, oraz z lewego brzegu Wisły, należące do powiatu toruńskiego. Po obszernej dyskusji, w której zabierali głos ob. Kobędza, Dąbrowski, Kowalski, Weber, Ciesiński i Piorkowski — zostały wybrane poszczególne komisje, które zbiorą się we wtorek, dnia 18 bm. w świetlicy oddziału i uzgodnią program.

Programy radiowe

Wtorek, 18 sierpnia 1931.

Warszawa 11.40 Przegląd prasy kraj. PAT. 11.58 Sygnał czasu z Warsz. Obs. Astr., hejnał krak. 13.10 Urzęd. kom. Państw. Inst. Met. 14.35 „Chwilka lotnicza“ p. t. „Lot“, wygl. red. Z. Kaweckiego. 14.50 Komun. gospodarczy. 15.25 Odczyt p. t. „Mistrzostwo święta strzeleckiego i luzno we Lwowie“, wygl. red. p. Tomaszewski. 15.45 Słowo wstępne do dramatu muz. „Trystan i Izolda“ R. Wagnera, wygl. prof. F. Szopski. 16.00 Transm. z Bayreuth I aktu „Trystana i Izoldy“ R. Wagnera. 17.20 Kom. Centr. Biura Hydrogr. dla żeglugi i rybaków. 17.25 Odczyt p. t. „Wschód Einstein“, wygl. dr. F. Burdecki. 17.50 Muzyka z płyt gramof. 18.00 Rozmaitości. 18.20 Omówienie II aktu „Trystana i Izoldy“ R. Wagnera wygl. prof. F. Szopski. 18.30 Transm. z Bayreuth II aktu „Trystana i Izoldy“ R. Wagnera. 19.50 Giełda rolnicza. 20.05 Urzęd. kom. Państw. Inst. Met. 20.10 Płyty gramofonowe. 20.15 Pras. Dz. R. 20.25 Kom. sport. I 20.30 Omówienie III aktu „Trystana i Izoldy“ R. Wagnera wygl. prof. F. Szopski. 20.45 Trans. z Bayreuth III „Trystana i Izoldy“ R. Wagnera. 22.00 Peljton p. t. „Miasta i rózce“, wygl. p. C. Jellenta. 22.15 Dodatek do Pras. Dz. R. 22.20 Kom.: meteor. Gł. Wojsk. St. Met. dla kom. lotn., sport. II i policyjny. 19.50 Kraków. „Rozwój własności narodowych w plastycie“, wygl. prof. Fr. Janczyk. 19.50 Lwów. „Z gehenny gajuszów“, wygl. dr. E. Rellemont.

Zagranica.

20.00 Londyn Regional. Koncert symfoniczny z Queen's Hall. 20.00 Paryż. „Zmartwychwstanie“, słuchow. Henryka Bataille'a pg. powieści Tolstoja. 21.00 Medjlan. Koncert symfoniczny.

Giełdy

Warszawskie notowania walutowe.

z dnia 17 VIII. 1931 r.

Tranzakcje	Sprzedż	Kupno
WALUTY.		
Dolary St. Zjedn.		8.98—8.96
DEWIZY.		
Belgia	124.95	—124.14
Białogród	15.82	—15.78
Bukareszt	5.31	—5.29,50
Gdańsk		
Londyn	43.37,25	—43.26,50
Nowy York	8.925	—8.905
Nowy York telegr.	8.929	—8.909
Paryż	35,00	—34.91
Praga	26.44,50	—26.39
Sztokholm		
Szwajcaria	174,10	—173,67
Wiedeń	125,50	—125,19
Włochy	46,72	—46,60

Notowania ziemiopłodów w Berlinie

Ceny w R.M. Zbożc i nasiona oleiste za 1000 kg inne za 100 kg. z dnia 17. VIII. 1931.

Pazienica nowa	219—221
Zyto nowe	165—167
Jęczmień zimowy nowy	—
Jęczmień przem. pastewny	150—160
Owies marchijski	144—150
Mąka pszenna	27,00—33,50
Mąka żytnia 70%	2
„ 60%	26,25
Otręby pszenne	—
Otręby żytnie	—
Bzepak	140—150
Siemiane lniane	—
Groch Victoria	24,00—31,00
Groch drobny jadalny	—
Groch pastewny	18,00—20,00
Kuchy lniane	13,20—13,30
Wytloki suche krajowe	7,00—7,10
„ Soja	11,90—12,60

Notowania ziemiopłodów w Poznaniu

Destawa bieżąca, parytet Poznań, handel hurtowy z dn 17 VIII. 1931 r.

Zyto nowe suche	21,00—21,25
Pazienica	19,50—20,50
Jęczmień browarniany	16—18
„ zwycz. przemial	—
Owies pastewny	16,90—17,00
Mąka żytnia	—
„ 65%	33,00—34,00
„ pszenne 65%	32,00—34,00
Otręby żytnie	13,50—14,25
„ pszenne	13,25—14,25
Groch Wiktorja	24,00—28,40

DZWIĘKOWE KINO
SWIATOWID „Raj Zakochanych”
Dziś Premiera!

Ulub. publiczn. VILMA BANKY i James Hall w przep. erot. dram. p. l.
Nadprogram: świetny dodatek rysunk. i tygodnik Foxa.

TORUN DZWIĘKOWE KINO
PALACE
Dziś i dni następne

Znakomity arcyfilm śpiewno-dźwiękowy zawierający 2 akty opery „Faust” w roli głównej Ricardo Cortez. Ponadto: dosk. dodatek rysunkowy i tygod.

Podziękowanie.

Wszystkim, którzy z powodu tragicznego zgonu naszej ukochanej

Józienki

przesłali wyrazy współczucia, wieńce, oraz brali udział w pogrzebie, składamy na tej drodze serdeczne

Bóg zapłać.

Szczurowscy
w Grudziądzu

PRZETARG PRZYMUSOWY.

Dnia 18 sierpnia o godz. 12 licytować będą u sped. Sadeckiego za gotówkę najwięcej dającemu: aparat prasowy fotograf., obraz, maszynę do pisania, biurko, zegar stojący, 3 szafy, umywalkę, 2 kanapy, łóżko, 2 nocne stoliki, 6 foteli i wiele innych rzeczy. (310) Janowski, komornik sądowy.

PRZETARG PRZYMUSOWY.

Dnia 18 sierpnia 1931 r. o godz. 11 przedpoł. sprzedawać u ekspedytora Sadeckiego za gotówkę: 2 nocne stoliki, stół, krzesła, toaleta, lampa elektr., umywalkę dębową i leżankę.

Linde, komornik sądowy.

GRUDZIĄDZ

PRZYMUSOWA LICYTACJA.

W środę dnia 19. 8. b. r. sprzedawać się będzie na rzecz Powiatowej Kasy Chorych w Grudziądzu więcej dającemu o godz. 12-tej w Boguszewie: 1 krowę i 4 morgi pszenicy na pniu. Zbiórka licytantów u p. Witkowskiego.

Eksekutor.

PRZETARG PRZYMUSOWY.

W środę dnia 19 sierpnia b. r. o godzinie 10-tej sprzedawać będą w drodze przetargu przymusowego za gotówkę najwięcej dającemu w Grudziądzu przy ul. Wybickiego 29: samochód osobowy „Ford” i maszynę do pisania. O godzinie 11-tej przy ul. Ogrodowej 23: kanapę skórzaną z obudowaniem, kompletną kuchnię, samochód ciężarowy „Ford”, stół, 2 zegarki, motocykl, wagę automatyczną, koła kary itp. rzeczy.

Maćkowiak, komornik sądowy w Grudziądzu.

PRZETARG PRZYMUSOWY.

W środę dnia 19 sierpnia 1931 r. sprzedawać będą w drodze przetargu przymusowego najwięcej dającemu za gotówkę o godz. 9½ przy ul. Młyńskiej 5 u p. Karczewskiego: kanapa plusz., zegar ścienny, bufet kuchenny, maszyna do szycia. Następnie o godz. 10½ przy ul. Marsz. Focha 7/9: samochód osob. Zaś o godz. 11-tej przy ul. Gen. Hallera w Koszarach Czarnieckiego u p. Chylewskiego: bielizniarka. Następnie o godz. 12-tej przy ul. Chelmińskiej 61 u p. Żelewskiego: 1 autobus. Zaś o godz. 13-tej przy ul. Chelmińskiej 76 u p. Witkowskiego: zegar ścienny, bufet duży, duży stół, 6 krzesel wiedeńskich, 2 chodniki linoleum 6 m. długości.

(-) Kowalski, komornik sądowy, Grudziądz.

PRZETARG PRZYMUSOWY.

W środę dnia 19 sierpnia 1931 r. sprzedawać będą najwięcej dającemu za gotówkę w Grudziądzu przy ul. Klasztornej 3 o godz. 9: 1 urządzenie okienne, 1 aparat tlenowy, przybory do światła elektrycznych, stare żelastwo, stare urządzenie sklepowe i składowe, oraz wiele innych rzeczy drobnych ślusarsko-instalacyjnych. W Michału pow. Świecie u pana Selczyńskiego o godz. 12-tej: 1 bufet restauracyjny, biurko i jeden motor elektryczny, kompletny z dynamówką.

(-) Zieleniewicz, komornik sądowy w Grudziądzu.

PRZETARG PRZYMUSOWY.

W czwartek dnia 20 sierpnia r. b. o godz. 10 przedpoł. sprzedawać będą więcej dającemu za natychmiastową gotówkę w Grudziądzu co następuje: 1 maszynę do siewienia zboża i większą ilość pszenicy. Zbiórka reflektantów w oberży p. Radackiego w Grudziądzu; następnie o godz. 3 po poł. w Słupie pow. Grudziądz: 1 konia, 2 krowy, 10 prosiaków i większą ilość jęczmienia i owsa. Zbiórka reflektantów w oberży p. Górnego w Słupie.

Jaranowski, komornik sądowy, Grudziądz.

Patefon

(szafkowy) nowy kompletny, za 160 zł. na sprzedaż. Grudziądz, Chelmińska 5 Stolarnia).

Wydzierżawie

biuro i większe ubikacje w podwórzu, T. Joachimczyk, Grudziądz, Toruńska 27/29.

PRZETARG PRZYMUSOWY.

Dnia 18 sierpnia 1931 o godz. 12 sprzedawać będą u spedytora Sadeckiego najwięcej dającemu za gotówkę: kanapę, stół, bielizniarkę, krzesło, szafę, maszynę do szycia, futro, zegar, kołnier damski lis, suknie czarne, skrzynka do manikury, nocny stolik, zegarek damski, biurko, futro kurtkowe, większą ilość skór, maszynę do szycia; o godz. 14 przy ul. Św. Jerzego 65-60: stojaki, lichtarze, obrazy, rogi sarnie, stoły, konsolka, noże i widelce, kanapę, dywany, fotel. 311) Chrzanowski, komornik sądowy.

PRZETARG PRZYMUSOWY.

Dnia 19 sierpnia o godz. 9,30 licytować będą w Rubinkowie u p. Grochowskiego za gotówkę najwięcej dającemu: 3 m² desek; o godz. 11,30 w Złotorji u p. Jakubiny: rower męski; o godz. 12 u p. Krawca: wózkę, krowę; o godz. 14 w Grębocinie u p. Wolskiego: 8000 różnych dren; o godz. 14,30 w Młyńcu u p. Jordana: 2 żrebaki, 4 cielaki, 4 warchlaki; o godz. 15 u p. Badury: jałowice, prosiaka, rower; o godz. 15,30 u p. Szoty: konia, 4 morgi żyta; o godz. 16,30 w Lubiczu u p. Raciborskiej: gramofon, bufet, maszynę do szycia; o godz. 16,45 u p. Smykowskiego: 5 morgów żyta, morg jęczmienia; o godz. 17 u p. Lipertowicza: wóz o godz. 18 w Małgorzatowie u p. Karczewskiego: żniwiarkę, powózkę, biedkę dwukółkę, plug dwukółkowy, kultywator, 200 ctr żyta niemieckiego; o godz. 18,30 w Lampiszu u p. Mederskiego: 20 gęsi. 309) Janowski, komornik sądowy.

PRZETARG PRZYMUSOWY.

Dnia 18. 8. 31 r. o godz. 1-szej popoł. licytować będą przy ul. Bydgoskiej 26 najwięcej dającemu za natychmiastową zapłatą a to: urządzenie biurowe, 40 metrów drzewa opałowego, betoniarkę, windę do cegiel.

Kozak, komornik sądowy w Toruniu, Kościuszki 5.

PRZETARG PRZYMUSOWY.

Dnia 18 sierpnia o 11 sprzedawać będą u spedytora Sadeckiego najwięcej dającemu za gotówkę: pokój męski dębowy, sypialnię dębową, wózki, maszynę do targania trawy, kanapę, stoły, lustro, maszynę do szycia, fotele, szafę, kwiatnik, obraz; o 12 przy Grudziądzkiej 37: około 1.000 kg. żelaza i drutu, lokomobile, około 5.000 kg. różnych wymiarów i długości, dźwigarów do budowli; o 12,30 przy Grudziądzkiej przedmioty znajdujące się w przechowaniu firmy Krause: żniwiarkę, sieczkarnię, manę 3 konny; o 13 przy Grudziądzkiej 90: 1 m. dykt dębowych, deski sosnowe stolarskie; o 13,30 przy Grudziądzkiej 83: przedmioty znajdujące się w przechowaniu p. Ziętarskiej: leżankę, obraz, ubranie męskie, kapelusze, skórka damska, kurtkę skórzaną męską, czapkę, garnisz mosiężny, nakrycia na leżankę i stół, balje; o 14 przy Kościuszki 55: wozy kastowe; o 14,30 przy Kościuszki 60a: 8 worków mąki.

Rzymyszkiewicz, komornik sądowy, Toruń.

Układ zapobiegawczy przyjęty w dniu 10 lipca 1931 przez wierzycieli firmy Młyn Motorowy Szymon Czech z Synami w Działdowie został zatwierdzony uchwałą podpisanego Sądu z tegoż dnia. 308

Sąd Grodzki.

Pensjonat

„RÓZANY GAJ” w Gdyni od września wynajmuje pokoje umeblowane na zimę z utrzymaniem lub bez. Ceny przystępne. 165

Lekcji pisania

na maszynach i powielaczach udzielam na dogodnych warunkach spłaty. Zarazem uskutecznia się wszelkie urzeczywistnienia pism. Toruń, pl. Różana 1, I. piętro. 83

Agentów

do zakupywania zboża wagonowo poszukuję. Adres w Dniu Pom. 289

Pokój

umeblowany do wynajęcia Jęczmienna 16 m. 6. 307

Klisyze
freskowe i siatkowe do gazet, katalogów i t. p. wykonuje z rysunków i fotografii - - -
Chemigrafia „Dnia Pomorskiego”
Zgłoszenia w administracji Toruń, Szeroka 11

Ogłoszenie

W związku z nadużyciami popełnionymi przez byłego egzekutora Wawrzynowicza — Powiatowa Kasa Chorych w Brodnicy wzywa niniejsze wszystkie pracodawców do uzgodnienia z Kasą rachunków z tytułu należnych Kasie Chorych składek.

Zgłaszający się pracownicy winni przedłożyć wszelkie pokwitowania wpłaconych jakichkolwiek kwot do rąk byłego egzekutora Wawrzynowicza.

Termin przedkładania Kasie Chorych wszelkich pokwitowań ustala się do dnia 15 września 1931 r.

Po upływie tego terminu Kasa Chorych żadnych reklamacji uwzględniać nie będzie. (304)

Powiatowa Kasa Chorych w Brodnicy

(-) Jan Kędzierski,
Komisarz Zarządzający.

Weksle

unieważniam skradzione d. 14. inblanko jeden 200 zł. podpisany przez A. Krzywicki Strzelecki dwa po 300 zł. podpisane Aniela Romek Regulska. 306

Rządca-Administrator

kawaler, ponad 30 lat stary, z dobrymi świadectwami, rzetelny, trzeźwy i pracowity od 1. X. 31. na majątek 3400 morgowy potrzebny. Zgłoszenia pisemnie wraz z warunkami przesłać do Garczyńskich poczt. Liniewo pow. Kościerski. Tadeusz Braunek. 305

Samochód

„BUICK” w dobrym stanie do sprzedania zaraz. Zgłoszenia Gdynia, willa „Różany Gaj” tel. 1118. 164

Lokal na skład bławat.

w centrum miasta najchętniej na ul. Szerokiej poszukujemy. Zgłoszenia do Administracji „Dnia Pomorskiego” pod „Lokal”

Pierwszorzędne kursa

króju szycia i modelowania — koncesjonowane przez Kuratorium Okręgu Szkolnego Pomorskiego przyjmują uczenie od lat 15 Dla Pań specjalny kurs wieczorny na własnych materiałach. A. Ejmowa, mistrzyni Toruń, Prosta 25. 7140

Pończochy

bardzo tanio
wielki wybór

Bemberg
złoty tylko 7,50 5,75 i 4,95

Jedwab 50
bardzo trwałe do prania już od 1,95

Skarpetki
dziecięce od 40 gr.

M. DALKOWSKA
Szeroka 25.

Mundury Szasary 2732
Płaszcz Bluzki letnie

dla **P. P. Wojskowych** na dogodnych warunkach wykonuje

B. Doliwa Toruń

Stary Rynek 6, tel. 43, obok Dworu Artusa
Materiały cywilne i wojskowe stale na składzie P.P. Oficerowie i Urzędnicy specjalne warunki.

MEBLE

Kompletne pokoje: sypialne, stołowe, męskie gabinety, urządzenie kuchenne, po cenach fabrycznych poleca

Wytwórnia Mebli

9743 ul. Grudziądzka 90 w Toruniu.

Obejrzyj wszędzie później przyjdź do mnie. Przekonasz się o cenach fabrycznych.

HURTOWNIA TAPET

i artykułów malarskich
J. KAPCZYNSKI
Szczuyna 13. 9523

Poczekalnia „Autobus”

Telefon 1872, Bydgoszcz

FARTUCHY

czarne z rękaw. od 10.50 zł
białe z rękaw. od 7.20 „
damskie na szelkach od 2.95 zł

w wielkim wyborze do najlepszej gatunków

B. Wilamowski Toruń

28 ul. Zeglarska 28

Repertuar Teatru Toruńskiego

Wtorek, 18. bm. o godz. 20-tej
„Roxy”
Komedja w 3-ach aktach Barry Connersa.

Sroda, 19. bm. o godz. 20-tej
nieodwołalnie ostatni raz

„Czar Walca”

Operetka w 3-ach aktach Oskara Straussa

Czwartek, 20. bm. o godz. 20-tej
Występ gość. Teatru Rewji Usm. Bydgoszczy

Rewja nad rewjami

Rewja w 20 obrazach (2 częściach) z udziałem Lucy Messal

Piątek, 21. bm. o godz. 20-tej
Z powodu próby generalnej przedst. zawieszono

Sobota, 22. bm. o godz. 20-tej
Premjera

Słodka dziewczyna

Operetka w 3 aktach Reinharda

Niedziela, 23. bm. o godz. 16-tej
„Czar Walca”
Operetka w 3-ach aktach Oskara Straussa. Ceny niższe.

Niedziela, 23. bm. o godz. 20-tej
Słodka dziewczyna
Operetka w 3 aktach Reinharda

KWIT ABONAMENTOWY

Do Urzędu Pocztowego

Zamawiam niniejszem abonament*) na „Dzień Pomorski”, „Gazeta Morska”, „Dzień Grudziądzki”, „Gazeta Gdańska”, „Dzień Bydgoski”, „Dzień Kujawski” na mies. wrzesień 1931 r. i proszę należność — Zł. 3.39 pobrać przez listowego

Imię i nazwisko.....

Miejscowość.....

Poczta.....

Kwit pocztowy

Odbiór kwoty Zł. 3.39 tytułem prenumeraty*) „Dzień Pomorski”, „Gazeta Morska”, „Dzień Grudziądzki”, „Gazeta Gdańska”, „Dzień Bydgoski”, „Dzień Kujawski” na mies. wrzesień 1931 r. potwierdzam.

dnia.....

(* Niestosowne przekreślić)

KWIT ABONAMENTOWY

Do Urzędu Pocztowego

Zamawiam niniejszem abonament*) na „Dzień Pomorski”, „Gazeta Morska”, „Dzień Grudziądzki”, „Gazeta Gdańska”, „Dzień Bydgoski”, „Dzień Kujawski”, na m. wrzesień 1931 r. i proszę należność — Zł. 3.39 pobrać przez listowego.

Imię i Nazwisko.....

Miejscowość.....

Poczta.....

Kwit pocztowy

Odbiór kwoty Zł. 3.39 tytułem prenumeraty*) „Dzień Pomorski”, „Gazeta Morska”, „Dzień Grudziądzki”, „Gazeta Gdańska”, „Dzień Bydgoski”, „Dzień Kujawski” na mies. wrzesień 1931 r. potwierdzam.

dnia.....

(* Niestosowne przekreślić)

Telegramy

Z ostatniej chwili

Stosunki polsko-gdańskie uległy
znów zaostrzeniu

Oświadczenie min. Strasburgera w komentarzach prasy gdańskiej

Komunikat komisarza generalnego Rzplitej Polskiej komentowany jest zarówno przez organ opozycji „Danziger Volksstimme”, jak też przez „Danziger Neueste Nachrichten”. Ten ostatni dziennik ogranicza się do reprodukcji komentarza, nadesłanego mu przez senat gdański. „Danziger Volksstimme” widzi na podstawie komunikatu polskiego, że STOSUNKI

POLSKO-GDAŃSKIE ULEGŁY ZNOWY ZAOSTRZENIU KU SZKODZIE OBU STRON. Jest to tembardziej godne pożałowania — pisze dziennik — że NASTĄPIŁO TO WSKUTEK BRAKU TAKTU ZE STRONY PRAWICOWEGO SENATU GDAŃSKIEGO, ponieważ w komunikacie senatu nie było wcale mowy o szczegółach, które podaje komunikat

„Danziger Neueste Nachrichten” dodaje do komunikatu polskiego wyjaśnienie urzędowe, w którym senat usiłuje wykazać, że jego komunikat odpowiada faktycznemu przebiegowi sprawy, przechodząc przytem do porządku dziennego nad faktem, iż zlikwidowanie incydentu nastąpiło jedynie na skutek oświadczenia obu stron, a nie tylko jednej.

Humor w polityce

Co Danziger Allgemeine Zeitung „widziała i słyszała”

Organ nacjonalistów gdańskich „Danziger Allgemeine Zeitung” nie tylko widzi ale i słyszy czasami jak trawa rośnie. Pismo to widziało w sobotę ni mniej ni więcej tylko masy wojska polskiego jadącego przez Gdańsk z śpiewem i muzyką do Gdyni na „uroczystość Grunwaldzką”. „Danziger Allgemeine Zeitung” wykombinowała, że musiały to być związki strzeleckie. Pismo gdańskie oświadcza przy tej okazji, że chodziło rzekomo o bolesne katusze duchowe ponieważ polskie wojsko zachowało się na gdańskim dworcu głównym tak, jak gdyby się znajdowało w najgłębszej Polsce. Ale jeszcze gorzej, bo śpiewano polskie pieśni, a polska orkiestra wojskowa rzekomo grała melodie, które „brzmiały niepięknie i w Gdańsku nie były na miejscu”.

Wstrząsającym jednak był fakt, który wydarzył się w niedzielę. „Danziger Allgemeine Zeitung” widziało „nawet jeden wóz ciężarowy jadący przez główną ulicę we Wrzeszczu zajęty przez młodych ludzi, śpiewających prowokacyjne polskie pieśni — przyczem z czworokątnych czapek noszonych przez niektórych osobników na głowie wykombinowało nacjonalistyczne pismo, że chodziło o członków polskich związków wojskowych.

Po wyrzuceniu całego żalu ze siebie „Danziger Allgemeine Zeitung” woła: „Już czas najwyższy, aby takim polskim prowo-

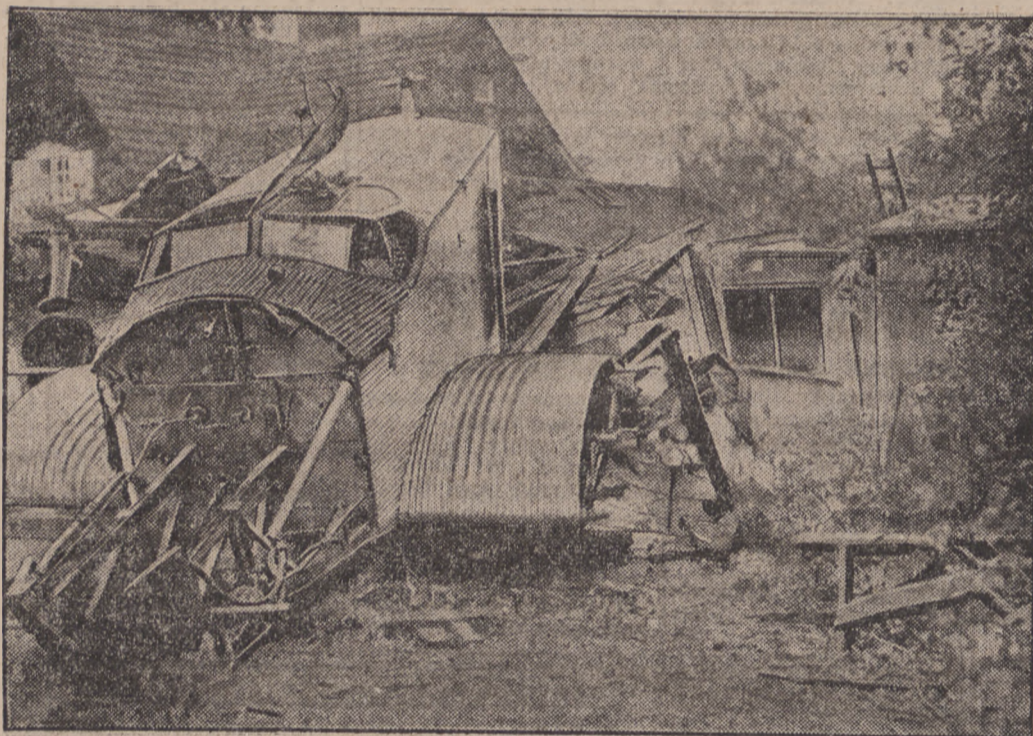
kacjom w niemieckim Gdańsku przeszkodzono raz na zawsze”.

Tak pisze z sztucznie egzaltowaną goryczą o kilku podoficerach rezerwy jadących po cywilnemu i mundurach na zjazd do Gdyni, lub oglądających pobieżnie Gdańsk, ta sama „Danziger Allgemeine Zeitung”, która rozpisuje się szeroko i z entuzjastycznym zapalem o każdej defiladzie, apalach wojskowych, nabożeństwach polowych stahlhelmowców, hitlerowców i wykombinowanych organizacji różnego rodzaju złożonych często nawet z członków Reichsweh-

ry i różnych formacji gdańskich. Jeszcze niedawno z okazji jubileuszu 128 pułku p.e. choty zapamiętała spałty zachwyconymi opisami uroczystości.

Ze melodie polskich pieśni, czy też orkiestr nie brzmia tak miłe w uszach u nacjonalistów niemieckich w Gdańsku, jak melodie ciągle powtarzanych marszów armji pruskiej i niemieckiej, to nie jest tajemnicą. Zbyteczną jest rzeczą stwierdzić, że niema mowy o jakichkolwiek polskich związkach strzeleckich, bojówkach, czy też obchodach Grunwaldzkich.

Samolot „towarowy” na altanie

Samolot regularnej komunikacji frachtowej między Berlinem a Londynem musiał ostatnio krótko po starcie z lotniska berlińskiego z powodu defektu silnika wylądować, przyczem runął na altanę na przedmieściu Lankwitz, raniąc ciężko jedną kobietę.

Na ratunek Anglii

Londyn, 18. 8. (PAT). Wszyscy członkowie podkomisji międzyministerjalnej przyjechali do Londynu. Pozostali członkowie konserwatywni powrócą w środę, by wziąć udział w specjalnym posiedzeniu gabinetu zwołanem przez Mac Donalda, na którym będą rozpatrywane propozycje komitetu gospodarczego, mającego na celu zrówno-

ważenie budżetu. Przewidują, iż przywódcy stronnictw liberalnych i konserwatywnych będą poinformowani o decyzji rządu po zebraniu gabinetu, aby sprawy w możliwie najszerszym zakresie zostały uzgodnione pomiędzy wszystkimi trzema stronnictwami.

Gigantyczny plan rządu chińskiego

Genewa, 18. 8. (PAT.). Według informacji, jakie otrzymało międzynarodowe biuro pracy, rząd chiński opracował olbrzymi program gospodarczy, obejmujący okres 10-letni, dotyczący rozbudowy gospodarczej Chin.

Program przewiduje, iż w końcu omawianego okresu znajdzie się pod uprawą 120 milionów ha ziemi, rozwinięte będą środki komunikacji, rozbudowany przemysł, a flota handlowa osiągnie cyfrę 8 milionów ton.

Eksperci finansowi nie
pojadą do Berlina

Bazylea, 18. 8. (PAT). Komitet finansowy powołany do zbadania sytuacji w Niemczech na wczorajszym posiedzeniu zapoznał się z trudnościami, jakie stwierdziło międzynarodowe konsorcjum w zakresie otrzymania kredytów dla Niemiec. Eksperti odstąpili ostatecznie od zamiaru wyjazdu do Berlina, oczekując decyzji komitetu.

Porządek obrad Ligi
Narodów

Genewa, 18. 8. (PAT). Na porządku dziennym wrześniowej sesji Rady Ligi Narodów na pierwszym miejscu znajduje się prośba Austrii o zbadanie jej trudności gospodarczych, a na drugim miejscu spór pomiędzy Grecją a Bułgarią w sprawie wychodźców.

Skandaliczna
skrupulatność

Berlin, 18. 8. (PAT.). Na stacji granicznej Stetten dr. Melchior rzeczoznawca finansowy Niemiec, który wracał z Bazylei, został przez niemieckich urzędników celnych zatrzymany i zmuszony do przerwania podróży, ponieważ wyjeżdżając z Niemiec, nie uiszczył obowiązującej opłaty 100-markowej. Z powodu niedzieli wszystkie urzędy miejskie były zamknięte i dr. Melchior nie mógł kontynuować swej podróży, dopóki urzędnicy celni nie otrzymali telefonicznego potwierdzenia, że chodzi tu o delegata rządu niemieckiego, który wyjeżdża zagranicę w sprawach urzędowych.

Kompromisowe załatwienie
sporu z właścicielami drożek
samochoodowych

(o) Warszawa 18. 8. (tel. wł.) Dziś wzięte będą przedstawicielom Związku Właścicieli autobusów i taksówek samochodowych decyzje komisji międzyministerjalnej, utworzonej dla rozważenia postulatów Związku w sprawie opłat na fundusz drogowy. Komisja uwzględniła ciężkie położenie przemysłu komunikacyjnego i wyraziła swą zgodę na kompromisowe załatwienie sporu.

Wycieczka profesorów
uniwers. franc. w Poznaniu

Poznań, 18. 8. (PAT). Wczoraj w nocy przybyła do Poznania wycieczka profesorów uniwersytetów francuskich, składająca się z 12 osób. Goście zwiedzili miasto i jego cenniejsze zabytki.

Zamachy na podłogi w Niem-
czech nie usiają

Berlin, 18. 8. (PAT.). Na torze kolejowym w pobliżu miejscowości Halmstadt w Brunświku znaleziono paczkę, zawierającą ładunek materiałów wybuchowych o wadze 50 kg. Ładunek miał posiadać olbrzymią siłę wybuchu. Istnieje podejrzenie, że chodzi tu o nowy zamach kolejowy.

Berlin, 18. 8. (PAT.). Na dom kierownika oddziału opieki społecznej w Dillingon w okręgu Saary dokonano zamachu bombowego. Nieznani sprawcy wrzucili do korytarza domu bombę, która wybuchła, wyrządzając znaczne szkody.

Wypadek premiera
węgierskiego podczas tenisu

Budapeszt, 17. 8. (PAT) W czasie gry w tenisa piłka uderzyła hr. Bethlena w grdykę tak silnie, że premier stracił na chwilę przytomność. Dzięki natychmiastowemu zastosowaniu sztucznego oddychania przez wspólnego partnera, hr. Bethlen odzyskał przytomność i kontynuował grę.

Finlandia w walce
z komunistami

Helsingfors, 18. 8. (PAT). Tutejszy sąd okręgowy zarządził rozwiązanie wszystkich fińskich komunistycznych związków zawodowych. Na mocy tego zarządzenia rozwiązano ponad tysiąc lokalnych komunistycznych związków zawodowych na całym terenie Finlandji.

Święto żołnierza pol-
skiego w Gdańsku

Dorocznym zwyczajem ku uczczeniu rocznicy dn. 15 sierpnia odbyło się na Westerplatte dla załogi polskiej święto żołnierskie.

O godz. 10 rano mszę św. odprawił ks. prałat Rogaczewski, poczem odbyło się poświęcenie boiska sportowego, zbudowanego własnymi siłami przez załogę polską. Po wspólnym obiedzie żołnierskim odbyły się zawody sportowe, wieczorem zaś akademja i przemówieniami okolicznościowymi oraz z programem artystycznym w wykonaniu żołnierzy załogi oraz zespołu uczniów gimnazjum polskiego w Gdańsku.

Groźny zatarg o targowisko

(o) Warszawa 18. 8. (tel. wł.) Z Lublina donoszą iż we wsi Niedzwilcy Kościelnej doszło do zaburzeń na tle następującym.

Z polecenia władz targowisko ze względu na zdrowotnych zostało przeniesione poza obręb wsi. Kiedy robotnicy przystąpili do pracy nad rozebraniem starożytnego targowiska, zebrał się na sygnał straży pożarnej tłum składający się z około 400 osób, uzbrojonych w kije, łopaty itd. aby nie dopuścić robotników do pracy.

Wobec groźnej postawy tłumy zawczwano na pomoc oddział policji z Lublina, który rozprószył tłum aresztując kilkunastu podżegaczy.

Ogłoszenia: wiersz 1000 sł., na stronie 7-lamowej . . . 0,25 zł
w tekście na pierwszej stronie . . . 1,50 zł
na drugiej i trzeciej stronie 1 zł — w tekście . . . 0,60 zł
Drobne za słowo 15 gr. pierwsze słowo podwójnie.
Dla poszukujących pracy i nekrologi 25% zniżki, komunikaty 50 gr.
Za ogłoszenia skomplikowane i z zastrzeżeniem miejsca 20% nadwyżki
W Gdańsku za wiersze 1000 sł. na stronie 7-lamowej . . . 15 fen.
Drobne za słowo 5 fen. — tytułowe . . . 10 fen.
Przy sądownym śledzeniu należności rabat upada. Dla wszelkich spraw
spornych właściwe są Sądy w Toruniu. Za terminowy druk przepisane
miejsce ogłoszenia administracja nie odpowiada.

Redaktor odpowiedzialny Stanisław Nowakowski w Toruniu Bydgoska 78
Red. odpowiedzialny na Bydgoszcz Józef Eljaszak Mostowa 6
Redaktor odpowiad. na Gdynie Henryk Tetziński, Gdynia, Grabówk
Redaktor odpowiedzialny na Inowrocław, Józef Dąbrowski
Inowrocław ul. Poznańska 65
Redaktor odpowiedzialny na Grudziądz, Józef Stanach, Geobława 6
Za ogłoszenia odpowiada administracja
Wydawnictwo: „Dzień Pomorski”, „Dzień Bydgoski”, „Gazeta Morska”,
„Dzień Grudziądzki”, „Dzień Kaszubski”,
„Dzień Kujawski”

Czcionkami Pom. Druk. Roin. S. A. w Toruniu Bydgoska

Abonament miesięczny wynosi

w ekspedycji miejscowych agencji . . . 3 — zł
z odnośnikiem do domu w Toruniu . . . 3,40 zł
przez pocztę z odnośnikiem . . . 3,36 zł
pod opaską . . . 4,50 zł
w Gdańsku przez pocztę . . . 2,50 gd przez chłopca . . . 2,30 zł
z odbieraniem w administracji wprost gd 2, zagranicą 4 gd . . . 7 — zł
W razie wypadków, spowodowanych siłą wyższą (np. przeszkody w za-
kładzie strajki). Administracja nie odpowiada za niedostarczenie pisma
P R E N U M E R A T A „DNIA KUJAWSKIEGO” miesięcznie w admini-
stracji 2,70 zł — na poczcie już z odnośnikiem kwartalnie 9,27 z
miesięcznie 3,09 zł